

וה' אב"ל גדולים כו'. עין דרישה שם הוכחתי דעת הטור כו' דאפילו פרע בקטנות ולא אודיענהו חוזר על היתומים אחר שגדלו כו', עכ"ל סמ"ע [סקי"ח]. וזה פשוט לפי שיטת הטור וסיעתו דקברי דגובה מיתומים גדולים, וק"ל: וכן נ"ל עיקר כו'. ולפע"ד נ"ע אם יש להוציא ממון מהיתומים, כיון דדעת הרמב"ם [פכ"ו ממלוה ה"ו] ור"י ק' מגאש [ב"ב קע"ד ע"א, הובא במ"מ שם] והראב"ד ומניאו בספר המאור [ב"ב פ"א ע"א מרפי הרי"ף] ונעשה"ם שער ל"ה ריש ח"ב דמייירי ציטומים גדולים ע"ש:

^(ה) הגה ויש אומרים דכל זה דווקא ציטומים קטנים וי"ח אב"ל גדולים צריכין לשלם כשיש השטר ביד הערב וצדקך שנתבאר סעיף ד' וי"ח נראה לי עיקר.

ז ^(ט) היה המלוה גוי אין היורשים חייבים לשלם ^(י) שמא אביהם נתן ליד הערב כל החוב שהיה עליו מפני שהגוי תובע את הערב תחלה ולפיכך פרע זה מדעתו קודם שיודיע את היתומים אבל אם הודיען שהגוי תובע אותו והרי הוא נותן חייבים לשלם. (ואם כפאו אותו בית דין לפרוע הוא כאלו הודיעם).

וה' אב"ל גדולים כו'. עין דרישה [פרישה סעיף ד'], דאפילו פרע בקטנות ולא אודיענהו חוזר על היתומים אחר שגדלו כו', ולא הוצרך זה מיתומים גדולים, וק"ל: וכן נ"ל עיקר כו'. ולפע"ד נ"ע אם יש להוציא ממון מהיתומים, כיון דדעת הרמב"ם [פכ"ו ממלוה ה"ו] ור"י ק' מגאש [ב"ב קע"ד ע"א, הובא במ"מ שם] והראב"ד ומניאו בספר המאור [ב"ב פ"א ע"א מרפי הרי"ף] ונעשה"ם שער ל"ה ריש ח"ב דמייירי ציטומים גדולים ע"ש:

ציטומים ומקורות: ה' טור סעיף ז', והנה המגיד פכ"ו ממלוה ה"ו כ"ס (הרמב"ם) קצת מפרשים. ומצאין ב"ב קע"ד ע"א ומקומו יוסף שם פרק ג' פשוט פ"א ע"ב מרפי הרי"ף, ד"מ ד'. ט' לשון הרמב"ם פכ"ו ממלוה דין ו'. י' כ"י סעיף ז' כ"ס פשוט הרי"ף סי' מ"ה ד"מ פ'. ד' הש"ך העתקת בסק"יג את דברי הרמ"א סעיף ג', ועיין ש"נ ג', ובזהגרי"א סקט"ו.

ביאור הגר"א

[פ"ד ע"ב ד"ה לתקוין] מהא דריש ב"מ ג' א' את האמנתיה כו'. התם כמ"ש שם מאי את לי כו' את האמנתיה דלא אמרת הנ ליה כו', משא"כ כאן: סעיף ו' טו. ור"א דכ"ז כו'. כ"ל כענין ד' [ובס"ק י"ב-י"ג] וכפירוש הראב"ד והרמב"ם דנקטנים לבי גדלי, ואם לא כתב התקבלתי אף מגדולים אינו גובה דחיישינן לנררי, וכלל התקבלתי הו' כמלוה ע"פ, ח"ס [הרמ"א] כשיש השטר כו' וצדקך כו', ודלא כפירוש תוס' [הג"ל סק"ג] דכדכתב הלוי התקבלתי אף

סעיף ז' פ. גס זה שם [ברמב"ם] פרק ודין הטור [פכ"ו ממלוה דין ו'], וכתב הרב המגיד, מפורש בגמרא שם [ב"ב קע"ד ע"ב] גויים כיון דדיניהו כתר ערבא וכו', ופירוש, אין דין זה אלא במקום שדין הגויים ק'. ע. כתב הכ"י [סעיף ח']. כלומר דכשפרע ולא הודיעם קיים חוקם כדרי, וכשהודיעם בטל חוקם כדרי.

* וקדושת הגמ' בשלמא לרב הוה צריה דרבי יהושע משכחת לה בשחיב מודה, ואז אין חילוק, דאף מיתומים קטנים גובה וכמ"ש לעיל סימן ק"ח סעיף ג', ובשאיין חייב מודה אף מיתומים גדולים אינו גובה, דהוי כמלוה ע"פ וכמ"ש שם סעיף א', והתקבלתי לא מהני אלא שלא יאמר נפל השטר או מאר לידך כנ"ל, דאף לגבי ליה עצמו צריך התקבלתי בשביל זה כנ"ל סעיף ג', ודוקא לרב פפא מהני התקבלתי ליחמי כמ"ש דלפי כח התקבלתי כו', ולפי גדלי, דמועיל דהשטר עומד בחקפו וכאלו לא נפרע, אבל לרב הוה התקבלתי לא מהני אלא דלא לטעון דנפל כנ"ל: סעיף ז' טו. אבל אם הודיעם כו'. * שם [ב"ב קע"ד ע"ב] מקמ' לדודיענהו, וכן שם [ע"א] כעובדא דלעיל מקמי כו', וכמ"ש לעיל סעיף ו'. ופירש הרמב"ם שאלו הודיעם ליכא למימר פריעת ככל חוב כו' וכנ"ל [סקי"ב], וגם לא חיישינן לנררי דהוי כאלו פרע בשליחותם בגדולים או בשליחות כ"ד בקטנים:

פתחי תשובה

סעיף ז' ב. אבל אם הודיען. עיין בחשובות נאות דשא סי' ס"א בעובדא ברבובן שהלך ללוות משר העיר שלוש מאות זהובים על שט"ח בריבית כך וכך לשנה, ולא רצה השר עד שיחתום עמו שמעון, וחתמו יחד, וקיבל ראובן הסך מהשר, ובסוף כל שנה נתנו לו הריבית ואמר לו שיהיה עוד שנה, ונתרצה להם השר חמיד, ואח"כ באמצע שנה הרביעית נפטר ראובן והניח יתומים גדולים, וכאשר נשלם השנה שלח השר לאלמנת ראובן וגם לשמעון שיטלקו לו החוב, וכבואם אליו טען שמעון הלא אתה יודע שאני לא נהניתי ממצות אלו כלום רק בערבות חתמתי, ואשת ראובן אמרה לא כי, אלא החצי מגיע משמעון. ושלח השר אותם לרייני ישראל שיגידו ממי יגיע לו המצות ויגבה ממנו. וטענה האלמנה והיתומים אמת שכל הסך מגיע מראובן ויודעים זאת בבירור, רק מענה בפיהם ששמעו פעם אחת מראובן שאמר שיש לו טענות ותביעות על שמעון בערך ק"ץ זהובים, וכשיהיה לו פנאי יתבענו לדין, ואפשר אזכה נגדו בדין. כן שמעו מפיו, ושמעון משיב שאינו חייב לראובן משום שאמר ונתן ועתה היכי נידייניה להאי דינא. והנה מה שיש לספק בזה הוא, מאחר ששמעון חתום בשטר עם ראובן ועל פי הדין ה"ל שמעון לזה על חצי הסך, וכאלו לזה שמעון ק"ץ זהובים מהשר וחזר והלוה לראובן, וא"כ אם היה ראובן קיים והיה טוען טענותיו לפנינו, ושמעון כופר, היה לנו לפסוק ששמעון ישלם חצי החוב להשר כיון שהוא לזה לגבי השר, וממילא הוי שמעון תובע והיה נשבע ראובן ונפטר, ומשי"ה גם אנו טענינן ליחמי כו'. והאר"ך לבאר דאין בטענת היתומים ממש, משום דנ"ל דאפילו היה ראובן חי והיה טוען לפנינו ברי שמעון חייב לו ממקום אחר, לא היה ראובן נאמן, דכבר הוכיח הש"ך בסימן ע"ה סק"ב [בבאה"ט שם סק"ד], ועיין מה שכתבתי שם [סק"ז] דטענת יש לי בידך אינו יכול לטעון אלא היכא דאית ליה מיגו דלהדי"ם או פרעתי, והכא פרעתי לא הוי מצי לטעון כמבואר בסוף סימן ק"ל, דדוקא היכא דקדם הערב ופרע קודם שיודיע להיתומים או חיישינן שמא הלוי נתן ליד הערב, אבל אם הודיענן תחילה לא חיישינן להכי, משום דודאי אין הלוי פורע רק להמלוה כו'. ותו, כיון שמת ראובן תוך זמנו דהיינו באמצע שנה הרביעית, וכבר הכריע הש"ך סימן ע"ח סק"ב דאפילו אם המלוה נתחשב והרחיב לו הזמן אמרינן ג"כ דאין אדם פורע תוך זמנו, דלא כמהרשד"ם, ובני"ד גם מהרשד"ם מודה כו'. ותו, דכיון שיש שטר ביד השר לא חיישינן ביה לפרעון כו'. וגם לא שייך הכא מיגו דלהדי"ם דהיינו שהיה אומר שמתחילת הלוואה לזה שמעון חצי הסך, דזה אינו, כיון שידוע לכל תושבי העיר האי מילתא ששמעון חתם בערו בערבות ועדיף מקלא כו', ומעתה כיון שאפילו ראובן עצמו לא היה יכול לטעון יש לי בידך כנגדו, משום דלית ליה מיגו, א"כ כ"ש דלא טענינן הכי ליחמי, דהא להרבה פוסקים בסימן ק"ח סעיף ד' אפילו נאנסו לא טענינן ליחמי משום דהוי מילתא דלא שכיחא, וכ"ש טענת מחילה או יש לי בידך דגרעיה טפי, ואפילו להי"א שם דטענינן ליחמי נאנסו, וכן הכריע הש"ך שם [סק"ח], מ"מ מודים בטענת מחילה או יש לי בידך כו' [עיין מה שכתבתי בסימן ק"ח שם סק"ה]. הרי נתבאר שמשני טעמים אין ממש בטענת היתומים אפילו אי הוי אמרו ששמעון מאביהם ששמעון חייב לו בודאי ממקום אחר, חדא, דאב גופיה לא מתימן בכך כיון דליכא מיגו, ואידך, כיון דהוא מילתא דלא שכיחא לגמרי לא טענינן ליחמי. אלא דאי הוה ליחמי גופיהו איזה מיגו והוי אומרים שאבוקהו אמר בבירי כך, הוה מהימני בשבועה, כדמוכח בסימן רצ"ו בהגה בדין אם אמרו היתומים אבינו אמר שלו הוא, נאמנים בשבועה,

בז. גדולים. עין דרישה שם הוכחתי דעת הטור וכמה גדולים דאפילו פרע בקטנות ולא אודיענהו חוזר על היתומים אחר שגדלו ונפרע מהם, עכ"ל הסמ"ע [סקי"ח]. וזה פשוט לשיטת הטור וסיעתו דקברי דגובה מיתומים גדולים, וק"ל: שם [ש"ך סקט"ו]: בז. עיקר. ולפע"ד נ"ע אם יש להוציא ממון מהיתומים כיון דדעת הרמב"ם ור"י מניאש והראב"ד ומניאו בספר המאור ונעשה"ם שער ל"ה ריש ח"ב דמייירי ציטומים גדולים ע"ש. שם [ש"ך סקט"ו]:

בז. גדולים. עין דרישה שם הוכחתי דעת הטור וכמה גדולים דאפילו פרע בקטנות ולא אודיענהו חוזר על היתומים אחר שגדלו ונפרע מהם, עכ"ל הסמ"ע [סקי"ח]. וזה פשוט לשיטת הטור וסיעתו דקברי דגובה מיתומים גדולים, וק"ל: שם [ש"ך סקט"ו]: בז. עיקר. ולפע"ד נ"ע אם יש להוציא ממון מהיתומים כיון דדעת הרמב"ם ור"י מניאש והראב"ד ומניאו בספר המאור ונעשה"ם שער ל"ה ריש ח"ב דמייירי ציטומים גדולים ע"ש. שם [ש"ך סקט"ו]:

אמרי בידך

נראה מדברי הסמ"ע. ונ"ל בטענת בעה"ה, דאם הודיעו לו ששולח הפרעון כעת על חוב שכסטר צריך השלם למזכר מעצמו ליקח השטר, ולא שייך ספור היימי שפמנת על אמונתו רק נגד מליה בע"פ שלא נאמך ליתן נכדים, משא"כ כשיודע שיש שטר ע"ז אף אי הוא איש מתימן מלאי ליקח ממנו השטר אחר שפרעו, והוי כאלו היסר לקחת השטר, והיה לו ליקח השטר מהחוס הפרעון.

סימן קלא סעיף א' א. אפילו קנו מידו. העטם, דקנין בלא ד"ד חסוב, נערכות שהוא אסמכתא לא קניא כי אם מטעם דלגז הימנטיה ונתן על ידו מעות גמור ושיעבד נפשיה, וכמו שכתבתי בריש סימן קכ"ט [סק"ד], והרי זה חזר בו ואינו מבקש הימנטיה. משא"כ בערב דלאחר מתן מעות דעבי קנין, מיד שקנו מידו נגמר הענין, ומשום הכי מהני ביה הקנין ואפילו בלי בית דין חשוב בלידוף הימנטיה שקיבלו לערב כמ"ש בריש סימן קכ"ט [שם]. ועיין פרישה [סעיף א'] שם כחבתי להרשב"א [בתשובה

סימן קלא

מי שחזר בו אחר שנתרצה להיות ערב

ובו י"ד סעיפים

א ^אמי שנתפייס להיות ערב קודם שיתן המלוה המעות ללוה יכול לחזור בו ^אאפילו

קנו מידו ואם לא חשש המלוה ונתן המעות ללוה אין לו על הערב כלום אבל ערב דלאחר מתן מעות כיון שקנו מידו אינו יכול לחזור בו. ⁽²⁾ ואין מילוק בזה בין ערב לקבלן.

ב ⁽¹⁾האומר לחבירו ערבת לי והוא אומר לא ערבותי או שאמר הערב ללוה ⁽²⁾אתה הרשיתי לערוב אותך וליתן

צינונים ומקורות סימן קלא א' טור סעיף א' בשם תשובת הר"ף, בבעה"ת שער ל"ה ח"א סכ"ה. (ב) מרדכי ב"ב סוף פרק גט פשוט סי' תרנ"ב, ד"מ א'. (ג) טור סעיף ב' בשם הרמב"ם בפ"ו ממל"ה ה"ח.

ערך לחם

סימן קלא סעיף א' ⁽¹⁾לחיות ערב בו. והיה קבלן. מרדכי פ' גט פשוט (ב"ב סי' תרנ"ב). (בסופו). לחזור בו. ודוקא חזר בו, אבל על הדתם כיון שקנו מידו אינן שהמלוה נתן המעות אחר כמה ימים לא היישינו שמה חזר בו, אבל אם לא קנו מידו צריך המלוה לחזור ולהמלך

באר הגולה

סימן קלא סעיף א' א. טור [סעיף א'] בשם תשובת להר"ף [החובות בציונים אות א']. ומשנה זו כתבה בעל התרומות בשער ל"ה [ח"א סכ"ה] בשם ה"ר אברהם בר יצחק, וכ"כ הרשב"א בתשובה [ח"ב סי' קנ"ח]. וכ"כ המרדכי בפרק גט פשוט [ב"ב סי' תרנ"ב]. **סעיף ב'** ב. לשון הרמב"ם פכ"ו מהל' מלוה ולוה דין ח'. וכתב הרב המגיד, מה שכתב שדין הערב עם הלוה כדיון מלוה על פה שיוכל לומר פרעמך, כך כתב רצו ז"ל וכן כתבו המפרשים ז"ל, הלא שם כתב לו המלוה המקבלי ונתן לו זכותו הרי הוא עומד במקומו, ודין הערב כדיון המלוה, ואם המלוה בשטר אינו יכול לומר פרעמך, כך נראה מדברי הרשב"א [ב"ב ד"ב ע"ב] ופשוט הוא, לא יגרע כח הערב מאיש נכרי דעלמא שהרשעו המלוה, ע"כ. ונמצא דר"ם אלן בסמך זה נספיק א' וכו'.

באר היטב

סימן קלא סעיף א' א. קנו. כתב הסמ"ע [סק"א] העטם, דקנין בלא ד"ד חסוב, נערכות שהוא אסמכתא לא קניא כי אם מטעם דלגז הימנטיה שנתן על ידו מעות גמור ושיעבד נפשיה, והרי זה חזר בו ואינו מבקש הימנטיה. מה שאין כן בערב דלאחר מתן מעות, מיד שקנו מידו נגמר הענין, ומש"ה מהני ביה קנין ואפילו בלי ד"ד חשוב בלידוף הימנטיה שקיבלו לערב. ומכל מקום לכו"ל עלמא במקום שהערב יכול לחזור בו גם המלוה יכול לחזור בו, ואפילו קנו מידו להלוות לו, משום דלדעתא דהכי לא הקנה להלוואתו כי אם בערב. ועיין לעיל סימן ל"ט סעיף י"ט. ב. כלום. [מאחר דיש ביד הערב למחות במלוה שלא ילוו על אמונתו אם עותן הערב לחז טענה לפטור עצמו, נאמן במינו דהי נטי אמר מחמי כן קודם שמתן המעות, ואפילו לא היו המלוה והערב במקום אחד, ושלא הערב כתב למלוה שילוו על אמונתו, יכול לטעון קודם שהלוה לו כחבתי לך שאני רוצה להיות ערב, ודעמי שגבע כתבי. הרשד"ם חתום"מ סי' ל"ט. כה"ג [הגה"ט אות ב']:]

כו. וכתב עוד, דנ"ל עוד טעם אחר לחייב היוורשים, כי אני אומר אפילו היכא דהוה מצי אבוהון לטעון יש לי בידך, ונימא ג"כ דכל מילתא דלא שכיחא לגמרי נמי טענינן ליחמי, אפ"ה לא טענינן להו מספק יש לו בידך, ונפקא מינה כגון מלוה על פה חזק זמנו ולא נודע שהוא חזק זמנו רק מפי היוורשים. ואם כן לכאורה אבוהון הוי מצי לטעון יש לי בידך במיגו שהיה אומר שהוא אחר זמן ופרעתי, אפילו הכי לא טענינן להו יש לי בידך, וטעמא דמילתא, דאע"ג דטענינן ליחמי מדי דספקא נגד חוב דארי, היינו דוקא כל טענות שמחמתן נעשה גוף החוב ספק, כגון פרעתי או החזרתי ונאנסו ולקוח וכה"ג, דע"ז נתבטל גוף החוב כאילו לא היה כלל, לפי שטענות אלו הם על גוף התביעה, ולכן נעשה גוף התביעה ספק, ואין מוציאין מהיתומים מספק. משא"כ שנטעון יש לו בידך מספק, שאין זה טענה בגוף החוב רק מצד אחר, בהא אמרינן אין ספק מוציא מדי חוב ודאי ומחויבין לשלם, ואמינא לה מדברי רש"י בב"ק שם כו. והאריך עוד בזה ומסיק וכתב, אכן בשביל שאנו מדמין לא נעשה מעשה על פי סברא זו, ובפרט להוציא מהיתומים, אבל עכ"פ מחמת טעמים האחרים נ"ל ברור דאין על שמעון רק קבלת חרם שאין חייב לראובן משום משא ומתן ושאר דברים שהיו ביניהם, ויגבה השר כל החוב מעוזבנו של ראובן, אע"ג דשמעון יש לו דין לזה בחצי החוב, מ"מ מאחר שמחויבים היוורשים לשלם אח"כ לשמעון א"כ אפוכי מטרותא למה לי. וליכא למימר דנפקא מינה לענין זמן בית דין שיעטרך שמעון להמתין זמן ב"ד אח"כ להיוורשים, דזה אינו, דאין כאן מקום לזמן ב"ד שניתן להשתדלות מעות, ובוה מי ישתדל כי אין לו לגבות רק מה שנשאר בעובון שעדיין עומד בתפיסת הבית, וגובה ממה שיש בעין, לכך כן הוא הדין שהדיינים יאמרו להשר שיגבה מעובון ראובן, עכ"ל. ע"ש דמסיים דשוב ראה בתשובת פרח מטה אהרן ח"א סי' קי"א עובדא כזו ופסק ג"כ הכי, ע"ש:

סימן קלא סעיף א' א. כיון שקנו מידו אינו יכול לחזור בו. כתב בספר שער משפט [סק"א], ויש להסתפק לפי מה דק"ל בסימן קצ"ה סעיף ו' דבכל קנין סודר דמתנת מטלטלין יכול לחזור בו כל זמן שעסוקים באותו ענין, אי הכא נמי דינא הכי, או דמי למעמד שלשתן בריש סימן קכ"ז כו', ע"ש: סעיף ב' ב. והוא אומר לא ערבותי. כתב בספר שער משפט [סק"ב], ונראה דה"ה אם אומר לחבירו ערבת לי בתורת קבלנות ואין אני רוצה לטרוח לגבות מן הלוה, והלה אומר לא הייתי אלא ערב סתם ויש נכסים ללוה ותגבה מן הלוה עצמו, דבכה"ג נמי צריך הלה לישבע שלא היה אלא ערב סתם, ולא אמרינן דלא הוי כפירת ממון כיון שיוכל לגבות מן הלוה עצמו, דחסרון טירחא נמי הוי כממון גמור, וראיה מב"ק דף ק"ח ע"ב כו', ע"ש:

סימן קלא סעיף ג' א) שהלוח מבובז בו' ואם אינו מבובז, עין סעיף ד' בהג"ה: סעיף ד' ב) ערב שבא אצל המלוח. עין במשנה ר"ש סהן ספר ב' סי' ק"א וסי' קנ"ו ובמשנה מהרש"ם (חרי"ט) סי' ג' וסי' רי"ח (קש"כ): א) יפטר מהערבות בו' ואם המנה נשעת הערבות כן, הדן עם הערב, עין במשנה ר"א ו' חיים (ח"א) סי' ס' (קש"כ): ד) שאין הערב נפטר בכך. והא' דמקבלין קנין חדש מהערבות כשמחזיקין זמן הנשואין בו, עכ"ל סמ"ע שם (סק"ה). ועין עוד שם. ודבריו נ"ע. וגם קשה למה מקבלין קנין חדש מבצל דבר ענמו, אלא נראה דלא דמי ערבות דממון לערבות דשדיון לזמן, ודו"ק. ה) וצריך להתיישב בדיון זה כי יש חולקין. לא מלאמי שום חולק בזה, עכ"ל סמ"ע (סק"ו). ובנדק הבית (סעיף ד) חולק ומצינו ה"ב"ם (שם). ועין במשנה רש"ם (חרי"ט) סי' ג' וסי' ק"א וסי' קנ"ו (קש"כ), דלהר"ף והר"ש (המבואים בטור סימן ע"ג סעיף ט"ו-י"ז) יכול לומר לערב שני הוציא מהערבות היכא דאפשר שיבוא הפסד לערב ע"ש, ועין עוד שם (במשנה רש"ם) כס"י פ"ו. עין בספר מגדל דוד (קש"כ):

והוא אומר מדעתך ערבת או לא ערבת כלל או שאמר הערב פרעתי המלוח בפניך והלה אומר לא פרעת או שאמר לו לכן פרעת ונתתי לך מה שפרעת או שאמר המלוח ערבת לי מאתיים והוא אומר לא ערבותי אלא מנה בכל אלו הטענות וכיוצא בהן המוציא מחבירו עליו הראיה או ישבע הנתבע שבועת היסת או שבועת התורה אם הודה במקצת.

ג) ערב או קבלן שרואים (שהלוח מבובז נכסיו יכולים לתבעו שיוציאם מהערבות) אף על פי שהוא בתוך הזמן.

ד) ערב שבא אצל המלוח בזמנו והתרה בו שיתבע ממנו מהלוח ואם לא יפטר מהערבות ולא רצה המלוח והאריך זמן ללוה י"ש מי (שאומר) שאין הערב נפטר בכך ואין צריך לומר קבלן ואפילו היו נכסים ידועים ללוה והערב אומר למלוח רד עם הלוה לדין וגבה חובך מנכסים (להלן) והאריך זמן ללוה יובינתים נשתדפו הנכסים גובה מהערב (הצ"ח) וצריך

צינים ומקורות: ד) טור סעיף ג'. ה) וכן כתב לעיל בסמן פ"ג סעיף י' במלה עם הלוה פ"ש. ו) כן כתב הרמב"ן, עין שו"ת רמב"ן סי' ל"ד, וטור סעיף ד' בפ"א.

סימן קלא (ו) כ"ה בד"ר וביה בדפוס הרמב"ם, במהדורת הש"ך: למלוח, וכ"ה בטור ובכ"ז של הרמב"ם. וראה בשינויי נוסחאות במהדורת פרנקל. (2) במהדורת הש"ך עור: והלוח. (3) תוספת מהדורת הסמ"ע, וכ"ה בטור.

קני לערב כמה שהרשהו לערוך עד שירשהו ג"כ ליתן כמ"ש בסמן ק"ל סעיף ב' (ובצינים שם אות א'). מיהו נהרשהו ליתן לחוד נחמייב לו הלוה, אלא אורחא דמילתא נקט. גם כמה שכתב ח"כ והוא אומר מדעתך ערבת, הו"ל למימר גם או לא הרשימך ליתן, אלא חלה מנייהו נקט, עין פרישה (סעיף ב'): ג) בן

פרעת ונתתי לך מה שפרעת בו עד המוציא מחבירו עליו הראיה. המ"מ כתב שם (פכ"ו ממלוח ה"ח) ע"ז ו"ל, היינו צדלל כתב לו המלוה המקבלת, דלילו כתב לו המקבלת ומתן לו זכרון, הרי הוא עומד במקום המלוה, ואם המלוה נשטר, אינו יכול לומר פרעת, כן נראה מדברי הרש"א (ב"ב ל"ב ע"ב), ופשוט הוא דלא גרע כח הערב מאיש נכרי דעלמא שהרשהו המלוה, עכ"ל המ"מ. והעפתימהו משום הא דכתבתי בסמ"ע בסמן שלפני זה סעיף (ד') (ג) וכמ"ש שם (סק"ה): סעיף ג' ד) שהלוח מבובז בו', כ"כ הטור והמחבר ג"כ לעיל סימן ע"ג (טור סעיף ט"ו-י"ז ומחברן) סעיף י"ז-י"ח לענין מלוה עם הלוה, ולאפוקי מדעת החולקין במרוויחה, עין שם (בטור סעיף ט"ז) וכן בטור (סעיף ג'): סעיף ד' ה) ערב שבא אצל המלוח בו' עד אין הערב נפטר בכך. וראה דמקבלין קנין חדש מהערבות כשמחזיקין זמן הנשואין, אין לומר דהוא משום ששם שמה הערב יפסה לאזי הכלל לעשות הנשואין, או לפטרו

מערבות, דזה יכול לעשות הערב (ות) וכדמסיק הטור (סעיף ד') וגם מור"ם בהג"ה, דלפ"ז אם נטות כל ד' צערב שלו שיערוצ צעדו לצד שנגדו ולא יכרימנו, אין לר"ך שום קנין חדש מהערבות, ואין נוהגין כן. אלא אפשר לומר דהוא משום דיש חולקים בזה דמסיק מור"ם, וגם המחבר כתב דיש להתישב בזה. גם י"ל כיון דגביית הקנס מהעריצים אינו דררא דממונא כי אם מפני הנושא, ונכחאי גוונא אפשר דהרמב"ן (המבוא בצינים אות ר') מודה דיכול הערב (לומר) שנפטר לו [לומר] לא אהיה לך ערב יותר מוזמן שנפלאמי עליו, ודוק: ו) ובינתיים נשתדפו. קאמר נשתדפו מכל שכן אם נגזלו מידו, דעשויים בעלי זרוע ליפול, וכמ"ש המחבר (והוא מדברי הרש"א [ח"א סי' א' אלף ל"ט ובמיוחדות סי' ע"ט]) בסמן ק"א סעיף י"ג ע"ש: ו) וצריך להתיישב בדיון זה כי יש חולקין בזה. לא מלאמי שום חולק בזה. וד"מ (סעיף ד') כתב דממ"ש מהר"י וי"ל סי' פ' משמע דחולק ע"ז, ע"ש שמיא דבריו. ואף דמסיק מור"ם שם וכתב דאפשר לחלק דמהר"י לא קאמר אלא כשהלוה מוכן לשלם, אבל כשאינו מוכן לשלם מודה לדברי הרמב"ן (המבוא בצינים אות ר') שהוא כדברי המחבר כאן, וכמו שמסיק מור"ם כאן בהג"ה, מכל מקום כתב מור"ם כאן שיש חולקים, משום הא דכתב בשם מהר"י עוד שם, דאם אחר הערב למלוה תן לי השט"ח לתצוה החוב והמלוה לא עשה בו', דהערב פטור*. ולשון לתצוה החוב משמע אפילו אין המעות מוכן ציד הלוה, ואפ"ה קאמר דפטור הערב, משום הכי כתב כאן כי יש חולקין. ומ"ש כאן בהג"ה גם צאמר לו תן לי השט"ח לתצוה החוב דהכל מודים דפטור הערב, לר"ך לומר דאירי ג"כ שאמר לו שהמעות מוכנים ציד הלוה ליתנם, ולא הולך לפרשו כי קאי אמה שכתב לפני זה, משא"כ בלתצוה החוב הנוכר דצדרי מהר"י, דשם לא נזכר לפני זה שהמעות מוכנים, והוא דוחק. גם צללו הכי נמי נלע"ד דאין בזה מחלוקת ביניהן, דהרמב"ן לא קאמר אלא כשאין הערב רוצה לערוך ולהוציא המעות מהלוה ולשלם לו, אלא שאמר לו להמלוה נחום אמה לדין עם הלוה והפרע ממנו, בזה קאמר דאינו יכול לכופו לערוך לרד עמו צדיא ודינא, ומהר"י וי"ל אירי כשהערב רוצה לערוך ולהוציא המעות ולשלם, וחילוק זה נ"ל ברור ודוק:

ערך להם

המלוה לא חל הערבות אפילו אמר מעבשיו או על מנת, וצ"ע, והמוציא מחבירו עליו הראיה. ומיהו בשאר חיובים לכשיעשה דבר פלוני, דינא הכי

ביאור הגר"א

סעיף ג' ג. ערב בו'. עין לעיל סימן ע"ג סעיף י' בשו"ע וכן הדיון בזה לזמן בו': סעיף ד' ד. ערב שבא בו'. כמ"ש לעיל בסמן שקדם [סימן קכ"ט סק"ו] דדן ערב דקין הנכסים, וכמו נזכרים דגוה אף מהלקוחות אפילו אשתדוף בני חורין ואפילו אחר, וכמ"ש הרמב"ן (המבוא בבא"ה אות ד') דלא אמרו בגמ' (מסות ג"ה פ"א) דלית גובה בפשיעמו אלא כשמכר הלוה וכתב דמתל צדיא, אבל בשביל שנתרשל לא הפסד, וכמ"ש לעיל סימן קי"א סעיף י"ג וסעיף י"ד:

באר היטב

סעיף ג' ג. מבובז. כ"כ הטור והמחבר בסמן ע"ג סעיף י"ז-י"ח לענין מלוה עם הלוה, ולאפוקי מדעת החולקים במרוויחה, ע"ש וכן בטור. סמ"ע (סק"ה): סעיף ד' ד. בזמנו. עין במשנה רש"י ספר ב' סי' ק"א וסי' קנ"ו ובמשנה מהרש"ם

והערב יבול לבוף וזוה
לפסרו. והרמב"ן חולק ע"ו וזמנו
שכתבתי בספרי, וכ"כ צעה"ת [שער
ל"ה ח"א ס"ל] להדיא בשמו, זה חל
במ"ש המחבר בשם *רמב"ן בחילת

בד"ר:
מכ"ס, חוקן
ע"פ כתי
וד"

הסעיף, דקשם שאינו יכול לטפו למלוה
אחר זמנו, כך אינו יכול לטוף ללוה, *כל
זה מוכח צעה"ת, א"כ ז"ל דמור"ס
נמשך בזה במ"ש כי יש חולקין בזה
כו, ודו"ק:

לומר לא נתריתי להיות ערב אלא עד כאן ^(ו) ואם המלוה גוי והלוה נתן ^(ז) [המעות] לערב לפירוט לגוי ושכחם הגוי

צינים ומקורות (ו) מהר"י סי' פ', עין ד"מ ד'. (ז) כן מבט הטור סעיף ד'. (ח) כן מבט המדפיס פסק הנוהל במל"כ סי' קס"ט, ד"מ ד'. וכמו הטור והמחבר בסוף סימן קפ"ג טור סעיף
י"א ומחבר סעיף ח, פ"ט.

(4) תוספת מהדורות הסמ"ע. בר"ר: והלוה נתנו לערב.

ערך לחם

סעיף ד' בסופו. (בזה) (בדיון זה) לפי שיש חולקים. (בבבב הבית סעיף ד'). ויש אומרים שאם היה הלוה מוכן לפירוע למלוה מעותיו, והערב שלח אחר המלוה
לבוא לקבלם או לשלוח לו חשמן כדי לתבוע החוב, פטור הערב. (מהר"י סי' פ'). ואם תבע מן הלוה בזמנו שיוציאו מן הערבות הדין עמו (טור סעיף ד').
ועיין סימן קפ"ג דין ח'.

טורי וזה

סימן קלא סעיף ד' בהג"ה. כי יש חולקים. נ"ל שהוא רבינו (הטור
סעיף ד') שכתב, ונראה שאם תובע את הלוה שיוציאו מן הערבות כי
לא נתרצה להתערב בשבילו אלא עד אותו זמן. וא"כ לגבי מלוה נמי
יכול לומר, דאין אדם משתעבד יותר ממה שהתנה בפירוש עד אותו
הזמן. ואע"ג שרבינו כתב סברא זו נגד הלוה. אפשר דרבותא קאמר
דאע"ג שאין המלוה תובעו, ס"ד דהוה כמו חוץ זמנו, קמ"ל. ומפני
שאין כתוב בפירוש הפלוגתא במלוה, כתב המחבר וצריך להחשיב. גם
רמ"א כתב כי יש חולקים לא החליט המחלוקת, אלא כלומר כי סברא
שחולקין. ובסמ"ע ס"ק (ד') [זו] כתב דהחולקים הוא מהר"י (סי' פ').
וא"א לאומרו, כי באמת אינו חולק, ואפילו היה חולק בפירוש, דעתו

באר הגולה

אשי חמים עלה, עכ"ל. וכתב הסמ"ע [ס"ק ה'] דמזה הטעם נהגו שמקבלין
קנין חדש כשמתחייבים זמן הנישואין, ואפשר שהרמב"ן [הגיד אות ד'] מודה
בזה, כיון שאינו דרדל דממונא אלא מפני הנושא. ו. הסמ"ע [סעיף ז'] וזית חדש
[סעיף ד'] כתבו שלא מלאו מפורש מי שחולק בזה, וע"ש מה שכתבנו בזה.

ס"ל כן כמ"ש בזה"ל שם [שער ל"ה ח"א ס"ל], ועיין ט"ו וש"ך [סעיף ז']. ת. ואם המלוה כו'. עיין לקמן סימן קפ"ג סעיף ט' וסעיף ט', ואשמעין כאלו אע"ג
דכתבן הוא ערב וידע שמה לא יפרע אה"כ, ח"ס דהוא"ל כו' לר"ך ט':

פתחי תשובה

סעיף ד' ג. כי יש חולקין בזה. עיין סמ"ע [סעיף ז'] וש"ך [סעיף ז'] וט"ו
שביארו מי הן החולקין. ועיין בתשובת חכם צבי סימן נ"א שכתב
דהמחזיק יכול לומר קים לי כהיש חולקין, וכן כתב בתשובות הראנ"ה
ח"א סימן ט' [וכן מסיק להלכה הכנה"ג בהגב"י אות ב' ע"ש], אך כל
זה בערב, אבל בקבלן כיון שהדין הוא ממי שירצה יפרע תחילה, הרי
הוא כלוה עצמו, וכולי עלמא מודים דאף שהתרה במלוה מ"מ חייב
הקבלן לשלם. מיהו מה שנוהגין לכתוב בשטר התנאים ערב קבלן מצד
החתן פלוני ומצד הכלה פלוני, אין דינו כקבלן, רק כערב שתמא, ולכן
אם המחזיקים העבירו המועד אין הערב קבלן מחויב לשלם הקנס,
דאפילו לדעת הראש"ש [ב"ב פ"י ס' מ"ב] וסיעתו שהובא בהגהת שו"ע
סימן קכ"ט סעיף י"ח דשטר שנכתב בו פלוני קבלן הוה ערב קבלן,
ודואי בלשון המרעיל קאמר, מכל מקום בנידון זה אנו סהרי ומעשים
בכל יום בשעת כתיבת התנאים הסופרים שואלים מי הם הערבים,
ואומרים פלוני ופלוני, ומעולם לא נשמע שיאמרו הלשון המצטרף
להיות קבלן, וביותר לפי מ"ש הסמ"ע [סעיף ז'] והש"ך [לעיל סעיף ד']
דשאני ערבות שידוכין מכל שאר מיני ערבות כו'. וע"ש עוד [בתשובה
חכם צבי] שכתב, ולענין אם להתחיל צריך דוקא להתרות הערב במלוה,
לע"ד ברור דאפילו בלא התרה בו פטור הערב לשיטה זו, כיון דס"ל
דכל עיקר חיובו אינו אלא עד הזמן ההוא, והחיוב קשור ואגוד בזמן,
שע"י כן יכול להתרות בו שיגבה בזמנו, א"כ ממילא משמע דאפילו
בלא התרה בו פטור שהרי לא נשתעבד לו אלא עד הזמן ההוא, ועליה
דמלוה רמזא להודיע להערב אם יתרצה, ואפשר דאפילו ריצוי בפירוש
לחור לא סגי, אלא צריך קנין כערב שלא בשעת מתן מעות, שהרי
השתעבד ההוא שנשתעבד הערב בשעת מעשה כבר חלף הלך לו, דאי
ס"ד השעבוד והחיוב הראשון קיים אף לאחר הזמן שקבעו, היאך יכול
הערב לכפות להמלוה שיגבה בזמנו, וכן מוכח בביאור מדברי הראנ"ה
שם, עכ"ל ע"ש. אולם בכנה"ג בהגב"י אות ה' כתב בשם מהרש"ך [ח"ב
ס' ק"א קנין] דאפילו להתחיל, דוקא כשהתרה הערב במלוה שיחבע

חידושי רעק"א

סימן קלא סעיף ד' בהגה. כי יש חולקין. נ"ב, עיין משנת חכם צבי סי' נ"א דלפילו לא המרה הערב להמלוה, ואפילו נתרצה להערב עצמו נמשך יומא, מ"מ פטור
הערב אה"כ נתרצה לו בפקדון:

הן ולא יוכל לומר שמא יזכור הגוי בו' עד והימניה צריך להאמין בו'. כ"כ הטור לקמן בסוף סימן קפ"ג, גם המחבר כתב בן בסעיף ח', והומור"ש ז"ל כתב בהנהגותיו [לטור סימן ק"ל] תשובה בשם מהר"ם מ"ן ז"ל, ראוהו נחמיה עבד שמעון נגד הגוי להעמידו בדיון בחוק ח' ימים לפטור את עצמו משכונה או לתת עבדו י' זקוקים, ושמעון מסר לו י' זקוקים למשכון, ועבדו הח' ימים ולא חבט הגוי את שמעון, ושוב מה שמעון, ועמה בלחמה אלמנה שמעון וחבטה הי' זקוקים כחובתה מראובן, והוא משיב אולי יעליל עלי הגוי עבדו הערבות. נראה, כיון דלרובן עדיין לא הפסיד

בכך מאחר שעבדו הח' ימים ולא נחבט, וקריב הדבר לודאי שלא יבוא עוד לדין הפסד, א"כ מדוע יחזיק הערב בממון שמעון ויבטל כוחה של האלמנה בשביל חשש שמא יעליל הגוי עליו, עכ"ל. ולשון זה משמע דאפילו לא הימניה ראוהו לשמעון לערוב צעדו עד שנתן לו י' זקוקים למשכון, אפ"ה הצריך לראובן להחזיר הי' זקוקים. י"ל דשאי הכס דאף אם בל הגוי ויחבט לראובן הערב, יכול לזכות בדיון ולומר לא ערבותי לך אלא שאם אלה תבוא חוק השמונה ימים ותבקש ממני להעמיד את שמעון אז אני מחויב חוק השמונה ימים אני פטור מהערבות, וכן הדיון נותן נכדינו גוים וגם דיון ישראל כל שאין בערבות דררא דממונה, וכמ"ש לפני זה [סק"ה]

בערבות שידוכין וגם בסעיף י"ב בערבות דהעמדת הגוף, אלא שיש לחוש שבעקיפין ובעלילות יבוא עליו שלא כדין, משום הכי פסק דלזה לא חיישין, אלא הכא מיירי שערב לו סתם לפדוע צנינו, בזה ודאי הוא דחיישין אי לא מטעם דכבר הימניה, וק"ל: **ה' צריך להאמין לו עוד יותר.** דוקא בזה ששטח הגוי והיה ספק אם יחבט המעות ממנו לעולם, משא"כ בערב דעלמא, משום הכי כתבו הטור [סעיף ד'] והמחבר לפני זה בסמוך, דהערב יכול לכוף להלוה לפטורו מהערבות בזמנו, וכ"כ בד"מ [סעיף ד'] והוא פשוט, ולא כמ"ש *צער ששן [סעיף ד'] ע"ז שדברי מור"ם סותרין זה את זה, ודבריו הן סמורין, כי הוא בעצמו פסק בן לקמן סוף סימן קפ"ג ע"ש, ועיין דרישה: **סעיף ח' ה' היה ערב בשבילי זה.** לשון "זה" משמע שהיו יחד בשעה שדיבר הגוי עם הערב, ומשום הכי אחי שפיר מה שמסין וכתב כבר רמ"א סרננות, ורמ"א סרננותו הוא בזה שסיים ואמר ותליתי הדבר באיסור שבת, ור"ל כיון שנאמנת אין בזה איסור שבת בפרט צעד בין השמשות, היה לך להבין שאמרתו בן בשביל שאני מסר להיות ערב נגדו. גם ממה שאמר ואני עושה שום ערבות, משמע דאמר לו אף אם לא היה שבת אינו עושה שום ערבות, והוא סרננות, ועיין פרישה [סעיף ה']: **י' ואע"פ כן חייב הערב לפייצו בו'.** כי הגוי לא יעז נגדו בשביל הטובה שעשה לו:

ציונים ומקורות (י) טור סעיף ה' בשם משנת הר"ף מובאת בספר התרומות שער ל"ה ח"א סכ"ז בשם תשובת ראב"י סי' קכ"ד. (ח) טור סעיף (ו') ר' בשם משנת רש"י המובאת בספר התרומות סכ"ח. (ט) תוספת מהדורת הסמ"ע, וכו' ב"ה בטור.

לחוש שבעקיפין ובעלילות יבוא עליו שלא כדין, משום הכי פסק דלזה לא חיישין, אלא הכא מיירי שערב לו סתם לפדוע צנינו, בזה ודאי הוא דחיישין אי לא מטעם דכבר הימניה, וק"ל: **ה' צריך להאמין לו עוד יותר.** דוקא בזה ששטח הגוי והיה ספק אם יחבט המעות ממנו לעולם, משא"כ בערב דעלמא, משום הכי כתבו הטור [סעיף ד'] והמחבר לפני זה בסמוך, דהערב יכול לכוף להלוה לפטורו מהערבות בזמנו, וכ"כ בד"מ [סעיף ד'] והוא פשוט, ולא כמ"ש *צער ששן [סעיף ד'] ע"ז שדברי מור"ם סותרין זה את זה, ודבריו הן סמורין, כי הוא בעצמו פסק בן לקמן סוף סימן קפ"ג ע"ש, ועיין דרישה: **סעיף ח' ה' היה ערב בשבילי זה.** לשון "זה" משמע שהיו יחד בשעה שדיבר הגוי עם הערב, ומשום הכי אחי שפיר מה שמסין וכתב כבר רמ"א סרננות, ורמ"א סרננותו הוא בזה שסיים ואמר ותליתי הדבר באיסור שבת, ור"ל כיון שנאמנת אין בזה איסור שבת בפרט צעד בין השמשות, היה לך להבין שאמרתו בן בשביל שאני מסר להיות ערב נגדו. גם ממה שאמר ואני עושה שום ערבות, משמע דאמר לו אף אם לא היה שבת אינו עושה שום ערבות, והוא סרננות, ועיין פרישה [סעיף ה']: **י' ואע"פ כן חייב הערב לפייצו בו'.** כי הגוי לא יעז נגדו בשביל הטובה שעשה לו:

לחוש שבעקיפין ובעלילות יבוא עליו שלא כדין, משום הכי פסק דלזה לא חיישין, אלא הכא מיירי שערב לו סתם לפדוע צנינו, בזה ודאי הוא דחיישין אי לא מטעם דכבר הימניה, וק"ל: **ה' צריך להאמין לו עוד יותר.** דוקא בזה ששטח הגוי והיה ספק אם יחבט המעות ממנו לעולם, משא"כ בערב דעלמא, משום הכי כתבו הטור [סעיף ד'] והמחבר לפני זה בסמוך, דהערב יכול לכוף להלוה לפטורו מהערבות בזמנו, וכ"כ בד"מ [סעיף ד'] והוא פשוט, ולא כמ"ש *צער ששן [סעיף ד'] ע"ז שדברי מור"ם סותרין זה את זה, ודבריו הן סמורין, כי הוא בעצמו פסק בן לקמן סוף סימן קפ"ג ע"ש, ועיין דרישה: **סעיף ח' ה' היה ערב בשבילי זה.** לשון "זה" משמע שהיו יחד בשעה שדיבר הגוי עם הערב, ומשום הכי אחי שפיר מה שמסין וכתב כבר רמ"א סרננות, ורמ"א סרננותו הוא בזה שסיים ואמר ותליתי הדבר באיסור שבת, ור"ל כיון שנאמנת אין בזה איסור שבת בפרט צעד בין השמשות, היה לך להבין שאמרתו בן בשביל שאני מסר להיות ערב נגדו. גם ממה שאמר ואני עושה שום ערבות, משמע דאמר לו אף אם לא היה שבת אינו עושה שום ערבות, והוא סרננות, ועיין פרישה [סעיף ה']: **י' ואע"פ כן חייב הערב לפייצו בו'.** כי הגוי לא יעז נגדו בשביל הטובה שעשה לו:

טורי זהב

בערבות שום חיוב דאסמכתא רק מצד שהאמין לו כמ"ש כמה פעמים, א"כ כאן שצווח הערב שאינו רוצה שיאמין לו במה שיתעבד. ונ"ל שאותה הבטחה שהבטיח לגוי שיתן על פיו של ערב הוי כאילו האמין לו ונתן לו באותה שעה כיון שאי אפשר להפטר ממנו, וע"כ נלע"ד פשוט דאם לא הודה תחילה שיתן לו על פי ערב אין כאן ערב כלל, וי"ל דהא דאמר ר' ישראל שהיה בידו בו' קשה לי, הא אין מצד הטוב והישר: סעיף ו'.

ביאור הגר"א

סעיף ה' ה' ישראל שהיה ערב בו' וראיה לדבר בו'. עיין חו"ט דכחונות ע"פ ז' ד"ה כחונותו בו', וכמ"ש בז"צ קנ"א ח' אפילו למ"ד מנכרת קני הני מילי בו': **סעיף ו' י' ישראל שהיה בידו בו'.** ודאי משום ערב לא משמעבד, דהטעם דגמיר ומשעבד לא שייך כאן, אלא משום דינא דגרמי וכמראה לגוי על חנינו כמ"ש בז"צ קי"א ח' אם הראה בו', ועיין בלח"ט א' [ארט ט']:

פתי תשובה

והוא פשוט. וע"ש עוד שכתב לתרץ בטוב תמיהת התומים על דינו של הרמ"א לעיל, באם הלוה היה מוכן ליתן למלוה מעותיו בו', ע"ש: ה' שמא יזכור. עיין באר היטב [סק"ו]. ועיין בתשובת עבודת הגרשוני סימן פ"ג מ"ש בזה:

הרמ"א סותרין זה את זה. סמ"ע [סק"ט]: **סעיף ה' ה'.** שבת. פירש הסמ"ע [סק"ו]: **ד"ל כיון שנאמנת אין בזה איסור שבת.** בפרט בין השמשות, היה לך להבין שאמרתו בן בשביל שאני מסר להיות ערב נגדו. גם ממה שאמר ואני עושה שום ערבות, משמע דאמר לו אף אם לא היה שבת אינו עושה שום ערבות, והוא סרננות, ועיין פרישה [סעיף ה']: **י' ואע"פ כן חייב הערב לפייצו בו'.** כי הגוי לא יעז נגדו בשביל הטובה שעשה לו: **סעיף ו' י'.** ויהודה. כתב הסמ"ע [סק"ב]: **דמדבר הטור משמע דאם המרה בו קודם שהודה לו, התרחתו התראה, ואמרתו דהיה לו להשמע מהגוי ולומר איני נותן מעותי על ערבות כי אם על משכונות, אבל מדברי המחבר והרמ"א נראה דס"ל דגם בזה התרחתו לאו כלום הוא, כי יכול בעל המשכון לומר למה אתגרה עם הגוי יותר מחן בו'.** והש"ך [סק"ח] השיג עליו, וכתב דנ"ל לדינא דבעינן דוקא הודה מתחילה לדבריו, ולכן דקדק המחבר וכתב והודה לדבריו, וכן משמע צעיר ששן. שוב מלאה בספר גדולי תרומה שכתב שגלה פשוט דבעינן דוקא הודה לדבריו מתחילה, עכ"ל. [גם הט"ו הפסיד לדעת הש"ך וכתב שדברי הסמ"ע מותרים מאד, ע"ש]:

חידושי רעק"א

סעיף ה'. בשביל גוי. נ"ב, בכה"ג בהגהת הטור אחר ח' היא מתלוקת דברותא אם ערב בשביל גוי משמעבד בלא תנין:

סעיף ו' יבן התראה שהתרה בו אינה כלום. בטור [סעיף ו'] מסיים בטעמו וכח ז"ל, שהערב היה לו להשטט מן הגוי ולדמותו מלחיות ערב, וכיון שלא עשה כן אלא שהודה בערבות בפני הגוי, ולא היה יכול המלוה להשטט כיון שהכל יודעין שראוי הוא שיקבלוהו, והוא כבר הודה לגוי שיחזיר לו המשכון על ידי ערבות, עכ"ל. משמע מזה דאם המרה זו קודם שהודה לו, המראמו המראה, ואמרינן דהיה לו להשטט מהגוי ולומר איני נותן מעותי על ערבות כי אם על משכונות, אצל מדהשמיטו המחבר ומור"ם, נראה דקצירה להו דנלאו הכי נמי המראמו לאו המראה, כי יכול בעל המשכון לומר למה אני אחגירה עם הגוי יותר ממך, שאתה אינך רוצה לומר להגוי שאינך רוצה להיות ערב עבורו, ואני אומר ש"ל אקבל אותך בערב מאחר שידוע שנטות אתה להיות ערב, וקצירה ליה דרש"י [בתשובה המובאת בצינונים אות י"א] לא כתב בתשובתו "והוא כבר הודה" אלא לרווחא דמילתא מאחר

תקבלני ערב ואומר בפני הגוי אני ערב יב"ד^א התראה שהתרה בו אינה כלום י"ד^{הרי} הוא ערב כבשעת מתן מעות.

ז' שמעון יצא ערב לגוי בשביל ראובן והלך לו ראובן והוצרך שמעון לפרוע בשבילו כשבא ראובן תבעו שמעון אמר ליה לא היה לך לפרוע כי כבר פרעתי ויש לי שטר פרעון ממנו אמר ליה שמעון הוצרכתי לפרוע כל זמן שלא הנחת בידי שטר

סעיף ו' ה' התראה שהתרה בו אינה כלום. עיין בסמ"ע ס"ק י"ב, הטור מסיים בטעמו וכח ז"ל, שהערב היה לו להשטט מן הגוי ולדמותו מלחיות ערב בו, עד מדהשמיטו המחבר ומור"ם נראה דס"ל דנלאו הכי נמי המראמו לאו המראה, כי יכול בעל המשכון לומר למה אני אחגירה עם הגוי יותר ממך, שאתה אינך רוצה לומר להגוי שאינך רוצה להיות ערב עבורו, ואני אומר ש"ל אקבל אותך בערב מאחר שידוע שנטות אתה להיות ערב, וקצירה ליה דרש"י [בתשובה המובאת בצינונים אות י"א] לא כתב בתשובתו "והוא כבר הודה" אלא לרווחא דמילתא מאחר

הפרעון והנחת שטר החוב ביד הגוי הדין עם שמעון וחייב ראובן לשלם י"ד^{כל} מה שיברר שנתן לגוי אפילו שהגוי תבע ממנו הממון שלא כדין ואנסו ליתן לו והבירור יהיה על ידי עדים או על ידי פיתקא של הגוי ניכרת

צינונים ומקורות (ז) טור סעיף ד-ט' בשם תשובת הראש"ם כלל י"ח סי' ז'.

דהמעשה כך היה. והא דכתב המחבר דנא הגוי מתחילה להמלוה וזיקש ממנו שיחזירו לו בערב ישראל "והודה לדבריו" כו', ולא קי"ר לכתוב שאלו באו ישראל וגוי למלוה וזיקש הגוי להמזיר לו המשכון ע"י ישראל זה והישראל מתרה בו בלשון הקודש כו'. ז"ל דלורחא דמילתא נקט, דאין דרך שיצאו אצל המלוה בנקשה זו אם לא בידיעת דעתו מחילה, אצל אם אירע שנאו ג"כ, המראמו לאו המראה היא, והכי מסתבר לדינא* ודו"ק: יבן והרי הוא ערב כו'. היינו טעמא כיון דא"ל כהדיא אני ערב, משא"כ בדין שלמי זה שלא אמר אלא הריני "כמו שהייתי", ולשון זה סוגל פירוש אחר, וק"ל הג"ה. ועיין ד"מ סוף סימן קכ"ט שכתב בשם תשובת הראש"ם כלל (ע"ד סי' ג') [ע"ג סי' ד'], אם שמעון נעשה אפוטרופוס של השר, ולא רצה ליתן הפרס לראובן [שהיה רגיל ליקח מהשר] עד שהכניס לו לערב באם לא יכניסוהו השר למשכון, שיפרע לו, ועכשיו אומר שמעון שהשר לא הכניס זה במשכון, וראובן מת, ומובע את לי שישלם לו, ולי טוען שמה פרעך ראובן, ופסק שהדין עם הערב, עכ"ל בקיצור, עכ"ה: סעיף ז' י"ד כ"ל מה שיברר שנתן לגוי כו' עד אפילו הע"ה הגוי כו'. ועיין דרישה [סעיף ח'] שם כתבתי דלא חוקשי ממ"ש הטור והמחבר בסימן ז"ג [טור סעיף כ"ג ומחבר] סעיף ט"ו ונסימן קע"ו [טור סעיף ל"ו ומחבר סעיף ל"ו] כיוצא בזה, דמשמע משם דאין חייב לשלם עד שיברר שהחייב לא פרע. ע"ש דחילקתי, דעם הגוי המוכר היה עיקר עסקו עם לי, אלא שלרווחא דמילתא לקח ג"כ התקשרות מראובן, שנאם לא יפרענו לו יפרענו הוא, וכיון דהגוי נמרה להיות מחילת תניעתו מלי, לא סלקא דעמיה דראובן גופא שהגוי יבוא עליו, והוא ג"כ מילתא דלא שכיחא, משום הכי קאמר ג"כ שם דשמעון אינו צריך לעשות לו כתב באחריות על זה, משא"כ כאן דשמעון הכניס נפשו להיות ערב בעד ראובן לגוי, ובידיעהו הולכין אחר הערב מחילה, משום הכי על ראובן לפצותו מכל וכל. ועיין מה שכתבתי עוד מזה בפרישה כאן ושם סימן ז"ג [סעיף כ"ג]:

ערך לחם

לבר, ואומרו [שם] בין שנתחייב בשטר, אסיפא לחדר סהדר, וע"ש [בשורח דמס] על סעיף א' עם שמעון כו'. ודו"ה לסורשה שקיבל קצת החוב שהורשה

מורי והב

צ"ג, ותירץ דהתם עיקר הסמיכה על לוי כו'. לא ידעתי שיחתו, דהא גם התם נכנס השותף האחר לערבות בשביל לוי, ונלע"ד דל"ק, דשם מיירי שמה פרע לוי לגוי ופטרנו בפניו, אלא שאח"כ בא עליך בעלילה, ובזה ודאי מול דידה גרם כמ"ש רמ"א בסמוך, ועיין מה שכתבתי סימן צ"ג סעיף ט"ו: עוד שם. פיתקא של הגוי ניכרת. נראה דצריך שיהא ניכר שנכתבה בעוד השטר ביד הגוי, ולא היה עדיין כתב הפרעון כאן, דאל"כ היאך יעיד הגוי על הישראל להוציא ממון על ידו:

ביאור הגר"א

סעיף ד' יא. שמעון כו'. עיין בא"ג ס"ק כ': יב. והבירור יהיה כו'. ר"ל כמ"ש בהג"ה ואין הערב נאמן בו, ועיין מה שכתבתי שם [סקט"ר]:

[בשורח] סעיף ז' בשם תשובת הראש"ם כלל י"ח סי' ז' וכן במרדכי בפרק הגזל בפרק [ב"ק סי' ק"ס-ק"א] בשם רבינו מאיר, וע"ש כי הוא האריך, ועיין

באר היטב

לחיות מחילת תניעתו מלי, לא סלקא דעמיה דראובן גופא שהגוי יבוא עליו, והוא ג"כ מילתא דלא שכיחא, משום קאמר שם דשמעון אינו צריך לעשות לו כתב באחריות על זה, אצל הכא דהכניס נפשו להיות ערב לגוי, ובידיעהו הולכין אחר הערב מחילה, משום חייב ראובן לשלם בכל ענין, עכ"ל הסמ"ע [סקט"ר]. [והט"ו] השג עליו וכח ז"ל, לא ידעתי שיחתו, דהא גם התם נכנס השותף האחר לערבות בשביל לוי, ונלע"ד דלא קשה מיד, דעם מיירי שמה פרע לוי לגוי ופטרנו בפניו, אלא שאח"כ בא עליך בעלילה, ובזה ודאי מול דידה גרם כמ"ש רמ"א בסמוך, עכ"ל. ועיין בתשובת רמ"א סי' פ"ו ובתשובת מהרי"ל ס"ב סי' ס"ו. [ש"ך סק"ט]: יד. ניכרת. [ז"ל] הט"ו, נראה דצריך שיהא ניכר שנכתבה בעוד השטר ביד הגוי, ולא היה עדיין כתב הפרעון כאן, דאל"כ היאך יעיד הגוי על הישראל להוציא ממון על ידו, עכ"ל:

צריך ביאור, ובכתבי היד נדפסות אחדות, ואולי צ"ל: סימן קכ"ט.

ט. וציאר שם [בשורח בשם רש"י] דכיון שהודה בערבות בפני הגוי אינו יכול הלה ליטעט ולומר איני מקבל לה הערב, שהכל יודעין שראוי הוא שיקבלוהו לערב והוא כבר הודה לגוי שיחזיר לו המשכון ע"י ערבות. סעיף ד' י. שם [בשורח] סעיף ז' בשם תשובת הראש"ם כלל י"ח סי' ז' וכן במרדכי בפרק הגזל בפרק [ב"ק סי' ק"ס-ק"א] בשם רבינו מאיר, וע"ש כי הוא האריך, ועיין

באר הגולה

יב. ערב. היינו טעמא כיון דאמר ליה כהדיא אני ערב, מה שאין ק' בדין שלמי זה שאמר הריני כמו שהייתי, ולשון זה סוגל פירוש אחר. ועיין ד"מ סוף סימן קכ"ט שהביא תשובת הראש"ם אם שמעון נעשה אפוטרופוס של השר, ולא רצה ליתן לראובן הפרס שהיה רגיל ליקח מהשר עד שהכניס לו לערב באם לא יכניסוהו השר למשכון, שיפרע לו, ועכשיו אומר שמעון שהשר לא קיבלו במשכון, וראובן מת, ומובע את לי שישלם לו, וטוען לי שמה פרעך ראובן, ופסק שהדין עם הערב, עכ"ל בקיצור. סמ"ע [סקט"ר ובהג"ה]: סעיף ד' יב. ואנסו. ואין להקשות ממה שכתב הטור והמחבר בסימן ז"ג סעיף ט"ו כיוצא בזה, דמשמע משם דאין חייב לשלם עד שיברר שהחייב לא פרע. יש לחלק דהתם הכי הגוי המוכר עיקר עסקו עם לי, אלא שלרווחא דמילתא לקח ג"כ התקשרות מראובן, שנאם לא יפרענו לו יפרענו הוא, וכיון דנמרה הגוי

י. או שכתב ביני שישי ב'ו'. כחז הסמ"ע שכן ז"ל בלא וי"ו ולא שכתב ב'ו"ו, ואדלעיל קא' כו', ע"ש ס"ק ט"ו. והב"ם [סעיף ד'] חולק עליו דשמה עשה קטויל עם הגוי ואינו נאמן בשבועה. לכן פירש דמייירי שהכתב של הפיתקא וביני שיטי' הוא (בערב) [* בערכאות] שלהם וק"ל. ע"ש בסמ"ע עד חז ודאי אינו מאחר שהשטר חוב ניד שמעון כו'. אינו מוכרח, דשמה איירי דעדיין לא פרעו אלא קצתו ולכן הוכרח לכתוב פרעון, ולא לקח השטר ממנו. עיין בתשובת רמ"א סי' (ט"ו) * מ"ו [קש"כ]: (א) אב"ב באונס דלא שביח ב'ו'. כגון שהוסף הגוי ליקח רצית ממנו הרבה יותר מהנהוג, כ"כ מהר"ק שם [המובא בציונים אות ט"ו]:

ע"פ שולחן
הסדר וב"ח

מכאן

י. או שכתב ביני שישי ב'ו'. כחז הסמ"ע שכן ז"ל בלא וי"ו ולא שכתב ב'ו"ו, ואדלעיל קא' כו', ע"ש ס"ק ט"ו. והב"ם [סעיף ד'] חולק עליו דשמה עשה קטויל עם הגוי ואינו נאמן בשבועה. לכן פירש דמייירי שהכתב של הפיתקא וביני שיטי' הוא (בערב) [* בערכאות] שלהם וק"ל. ע"ש בסמ"ע עד חז ודאי אינו מאחר שהשטר חוב ניד שמעון כו'. אינו מוכרח, דשמה איירי דעדיין לא פרעו אלא קצתו ולכן הוכרח לכתוב פרעון, ולא לקח השטר ממנו. עיין בתשובת רמ"א סי' (ט"ו) * מ"ו [קש"כ]: (א) אב"ב באונס דלא שביח ב'ו'. כגון שהוסף הגוי ליקח רצית ממנו הרבה יותר מהנהוג, כ"כ מהר"ק שם [המובא בציונים אות ט"ו]:

הגוי מכח הערבות ואז נטל בשבועה אם לא שהעדים או אחד מהן מעידים דבר ברור וישאז נטל בלא שבועה אבל אם לא העמיד עדים איהו דאפסיד אנפשיה ^(ט"ו) ויש אומרים הא דמחוייב לפוטרו מן האונסין דוקא באונסא דשכיח ^(ט"ו) אבל באונס דלא שכיח לא.

ח. וכן שנים שקבלו חכירות מגוי ונעשו ערבים זה לזה והגוי מצא אחד מהם וגבה ממנו חייב חבירו לפרוע חלקו מכל הפסד שבא לו מאותו הגוי ואם הוא היה מזומן לפרוע חלקו וההפסד בא לו מכח חבירו שלא פרע חייב חבירו לפרוע לו כל ההפסד.

ציונים ומקורות (ג) מרדכי פרק הגזל בתרא ב"ק סי' ק"ס קס"א. ד"מ ס'. (ד) שם. (טו) מהר"ק שו"ע ו' ענף ד' (וקל"ה) וק"א ענף א', ד"מ ס'. (ז) בסמ"ע סקט"ו כתב דצ"ל: שכתב, ועיין ש"ך סק"י וט"ו.

ערך לחם

שמעון לגוי, ושמעון קיבל עליו לפצות את ראובן סבל, והוסף הגוי לקחת מראובן ריבית יותר על הנהוג, אינו חייב לפרוע לו דהוי אונסא דלא שכיח, וז"ה אם נתפס ראובן בלכתו לרצות את הגוי. [ב"י חו"מ א' בשם מהר"ק שו"ע ז'ו]. ועיין סימן קנ"ה דין מ'.

טורי זהב

ולדבריו קשה, אם הגוי כתב, היינו רישא פיתקא ניכרת, מה לי בפיתקא אחרינא או בגוף השטר: סעיף ח'. ונעשו ערבים זה לזה. משמע דוקא ככה"ג, אבל שותפים בעלמא לא מתחייב אחד בהפסד חבירו מכח עלילה, וכן משמע לשון המרדכי פרק הגזל בתרא [ב"ק סי' ק"ס] שכתב בזה דאמר ליה ארי ארבעית לי אמצראי, ובלא ערבות לא שייך לומר כן, ועיין בסימן (קט"ו) [* קצ"ו] סעיף י"ב בהג"ה:

עוד שם. או שכתב ביני שיטי'. נ"ל דשפיר גרסינן כתוב, והיינו שהשטר עדיין ביד הגוי רק שכתב פרעון ביני שיטי', נמצא דעכשיו סגי בכתב מאן דהו, דזהו במקום שובר. וראיה לפירוש זה דבדבריו רבינו [הטור] סעיף ט' איתא בלשון זה, או שכתב בשטר ביני שיטי' שפרעו כך וכך, ואם איתא דשטר ביד הערב, מה כך וכך, היה לו לומר שפרע הכל. אלא כדפרישית, וא"צ לדברי הסמ"ע סקט"ו להגיה שכתב בלא וי"ו.

ביאור הגר"א

יג. ודוקא ב'ו'. כיון שהב"ח ממנו האריה ה"ל כמו אדם אחר שנתפס על חבירו כמ"ש בירושלמי [פרק הגזל בתרא ב"ק פ"י ה"ה] ופסק גמרא דמחנות [פ"י ה"ב], וכמ"ש לעיל סימן קכ"ט סעיף ב' ולקמן סימן שפ"ט סעיף ו'. יד. ואין הערב נאמן ב'ו'. דלא עדיף ממסור דלינעיל להו כסוף פרק הכונס [ב"ק ס"ב ע"א] אם עשו חקנת נגזל כמסור, ולא איפשיטא, וק"ל [לקמן סימן שפ"ח סעיף ד'] לקולא: טו. אלא ב'ו' ואז ב'ו'. ר"ל שהעדים יודעין כמה נתפס ואין יודעין בשביל מה אם בשביל הערבות, ועיין לקמן סימן שפ"ח סעיף ו' בהג"ה ואם ידע ב'ו', דלא רגלים לדבר, דלא כמ"ש ס"ק י"ז שכתב משום כמ"ש [שבוועות מ"ה ע"א] והטעם על פנקסו לא שיאמר כו', ופירוש דכ"ה"ג אינו נטל בשבועה, אלא כו', דלא רגלים לדבר, דלא כמ"ש ס"ק י"ז שכתב משום דמשיב כאלו הו"א נרשע, דא"כ אפילו נרשע שלא ידע כמה, יכול בשבועה כמ"ש לעיל סימן ז"א סעיף ג' בהג"ה מי כו' וס"ה כו': טו. או אחד. כיון שאילו היה מתכוין היה לר"ל לישבע * וכמ"ש לעיל סימן ע"ה סעיף י"ב: יז. וי"א ב'ו'. דאפילו התנה לשלם כל אונס שיצא מחמתו פטור, כמ"ש בגיטין ע"ג א': סעיף ח' יח. וכן שנים ב'ו'. כנ"ל בסעיף שקדם:

עיין
שו"ת
[ס"ק]
הר"ה

באר היטב

ממנו. עיין בתשובת רמ"א סי' (ט"ו) [פ"י]. ש"ך [ס"ק]: טו. פטור. במרדכי מסיק ח"ל, ואפילו אית ליה סהדי שהפוט פטור, כיון שהגוי לא פטרו, על הלוא רמי לטוק, עכ"ל והביאו ד"מ, עיין שם. סמ"ע [ס"ק]: יז. נוטל. ה"ט, דכיון דהכנס ערב לגוי, וכל גוי דרכו להעליל ועליו לפנותו, הוי ליה כאלו הו"א על חבירו ברשות, דנתבאר כמה פעמים דנשבע ונטל. שם [סמ"ע ס"ק]: יח. שביח. כגון שהוסף הגוי ליקח רצית ממנו הרבה יותר מהנהוג, כ"כ מהר"ק. ש"ך [ס"ק]: יח. סעיף ח' יח. ערבים. [משמע דוקא ככה"ג, אבל שותפים בעלמא לא מתחייב אחד בהפסד חבירו מכח עלילה, וכן משמע לשון המרדכי פרק הגזל בתרא כזה דא"ל אריה ארבעית לי אמצראי, ובלא ערבות לא שייך לומר כן, ועיין לקמן סימן קט"ו סעיף י"ב בהג"ה. ע"ו]:

חידושי רעק"א

סעיף ד' הגה. חייב הלוח. נ"ב, עיין לקמן סימן קע"ה סעיף מ' בהגה, ועיין תשובת מהר"ל ח"ג סי' (ק"ס) [פ"ה] ועיין תשובת אורנים גדולים למו"ר רע"ו:

סעיף ט' יח שאם ראובן מכר לשמעון ב' הטור [המובא בציונים אות ט"ז] מסיק בטעמו, משום דנשאר ערבות אמרין דנשתעבד משום דלגב הימנותיה גמר והקנה, וכאן לא שייך האי טעמא דלא על הימנותיה דערב קנהו, דעביד איניש דזינן קרקע ליומא, אבל נשקנה מידו דערב שהוא חייב לשלם דמי מכר זה ככל עת שימצענו, ור"ל בצורה עת שירצה הלוקח שהיה המקח בטל, אפילו אין מערער על השדה, יהא נריך להחזיר לו מעותיו, דלא אנו רואין דעיקר לקיחתו אצלו לערב לא היה אלא שהיו מעותיו בטוחים, משום הכי מסיק הרי זה חייב כערבות דעלמא, ומשום הכי כתבו הטור והמחבר ואם קנו מידו שישלם לו דמי "מכר", ולא דמי "השדה" כשאר אחריות דלוקחים. והא דנצי קנין, משום דמחשכ כערב דאחר מתן מעות, כיון דלא נתן מעות אלו מתחילה נמורת הלואה, כ"כ המגיד משנה [פכ"ה ממלוה ה"ז]. והמ"מ [שם] כתב טעם אחר ברישא למה אינו משועבד, ובדרישה [סעיף י"א]

ט' יט יש שכתבו ^(יח"ב) שאם ראובן מכר לשמעון שדה ובא לוי וקבל אחריות עליו לא נשתעבד לוי ^(ואם קנו מידו שהוא ערב לשלם דמי מכר זה בכל עת שיתבענו שמעון הרי זה חייב. הגה י"ח) דלאין צערב באחריות נשעת מתן מעות משום אסמכתא ומשתעבד.

י' י"ב ערב או קבלן ^(י"ב) שחייבו עצמם על תנאי אע"פ שקנו מידו לא נשתעבד מפני שהוא אסמכתא כיצד כגון שאמר ליה תן לו ואני אתן לך אם יהיה כך וכך ^(א"א) או אם לא יהיה מפני שלא גמר והקנה ^(ואם קנו מידו מעכשיו שיתחייב לו בממון זה אם יתקיים התנאי הכל לפי תנאו) כ"כ שכל קנין מעכשיו אין בו משום אסמכתא. ^(י"ח) ויש אומרים דלאין צערבות משום אסמכתא.

ציונים ומקורות (ח) טור ספיף י"א בשם הרמב"ם פכ"ה ממלוה ה"ז. *וכ"כ רבינו ירושם מיושרים נפיש י"א ח"א. (ז) טור ספיף י"א בשם הרמב"ם פכ"ה ממלוה ה"ח. (י) טור ספיף י"א בשם י"ח אומרים.

כתבתי לשונו, ויש כתבתי גם כן דיש צינייהו נפקא מינה לדינא, וגם הכ"י [שם] כתב טעם אחר, ועיין פרישה ודרישה [שם]: **י"ח** דאין בערב ב' טעמו, דכיון דאמרו בגמ' [ב"ב קע"ג ע"ב] דאע"ג דכל ערבות אסמכתא הוא, מכל מקום משתעבד נשעת מתן מעות אפילו בלא קנין משום דגמר ומשתעבד נפשיה, מו לא חילקו בין אסמכתא לאסמכתא, וזהו טעם דכל ה"י ש אומרים דמייתי מור"ם אחר זה, ועיין פרישה [שם]: **סעיף י' ב** שחייבו עצמן ע"י תנאי ב' טעמו ^(המובא בציונים אות י"ח) הטור [המובא בציונים אות י"ח] מסיים על זה וכתב ז"ל, ואע"ג דכל ערב הוא אסמכתא, שאני כל ערב דלא חלה שעבודו בדבר אחר, אבל הכא שמה שעבודו בתנאי, לא גמר ומקני, דסמכתא דעמיה שלא יתקיים התנאי ולא ישתעבד, עכ"ל: **כאן או אם לא יהיה ב'.** כ"כ ג"כ במיימוני [המובא בציונים אות י"ח] שצידדו "או חס" ב'. ולפי זה נריך לומר דהכי פירוש, הן שיהיה התנאי באם יהיה כך וכן, הן שהוא באם לא יהיה כך. אבל קשה שהוא אריכות דברים שלא לנורך, דמה לי שהוא באם יהיה או באם לא יהיה. לכן נראה עיקר כמ"ש בטור [המובא בציונים שם] ז"ל, ואני ערב אם יהיה כך, ואם לא יהיה לא, והשאלה אחי שפיר דהוי ליה ככל תנאי כפול, ועיין פרישה [סעיף י"ג]: **כ"ב** שכל קנין מעכשיו ב'. עיין לקמן סימן ר"א [סעיף י"ד] ובסוף סימן קל"ו:

טורי זהב

סעיף ט'. לא נשתעבד לוי. הטעם ברין זה כמ"ש סמ"ע סק"ח דובין איניש ארעא ליומא. וקשה לי הא בפ"ק דב"מ דף י"ד [ע"א] אמר שמואל אחריות טעות סופר דוקא בשטר הלואה, אבל לא בשטר מקח, דעביד איניש דובין ארעא ליומא, ולא קי"ל כן התם בדף ט"ו [ע"ב], דפסק רבא דלא קי"ל כשמואל. וצ"ל דדוקא לענין אחריות דגוף הלוקח עם המוכר לא אמרין כן, אבל לענין ערב לא, וצ"ע לחלק: **סעיף י'.** או אם לא

באר הגולה

סעיף ט' ז' שם [בסור] סעיף י"א בשם הרמב"ם נפכ"ה מהל' מלוה דין ז' בשם רבנו. וכתב ה"ה, דין זה לא ידעתי נשום מקום בגמרא, אבל הגרסה דעת רבינו ורבותיו דשאני ערבות דמכר, כשתחנן המעות על דעת להשתקע נותנין, ואין האחריות על הדמים אלא על הקרקע אם יערפסוהו ממנו ב', ויש צערבות אסמכתא וכו'. ויכולא בזה כתב הכ"י [מחודשים סי' ב'] ע"ש. מ. כתב הרב המגיד [שם], זה מוסכם בודאי, והנריך רבינו ז"ל קנין לפי שהוא אצלו כערב דאחר מתן מעות, לפי שמעות אלו לא ניתנו על דעת לגנות. **סעיף י' ג' שם** [בסור] סעיף י"ג בשם הרמב"ם שם [פכ"ה ממלוה] דין ח'. פ. לשון הטור סעיף י"ד.

באר היטב

סעיף ט' ב. שדה. הטור מסיק הטעם, משום דנשאר ערבות אמרין דלגב הימנותיה גמר ונשתעבד, וכאן לא שייך האי טעמא, דלא על הימנותיה דערב קנהו, דעביד איניש דזינן קרקע ליומא [והא דפסק רבא בפ"ק דב"מ דף י"ד קי"ל כשמואל דאמר הכי עביד איניש כ', צ"ל דדוקא לענין אחריות דגוף הלוקח עם המוכר לא אמרין כן, אבל לענין ערב לא, וצ"ע לחלק, כ"כ הט"ו ע"ש]. אבל נשקנו מידו דהערב שהוא חייב לשלם דמי מכר זה בכל עת שימצענו, ור"ל בכל עת שירצה הלוקח לבטל המקח, אפילו באין מערער על השדה, יהא זה נריך להחזיר לו מעותיו, דלא אנו רואין דעיקר ערבותו היה שהיו מעותיו בטוחים, לכן חייב כערבות דעלמא, ומשום הכי כתבו הטור והמחבר ואם קנו מידו שישלם לו דמי מכר, ולא דמי השדה כשאר אחריות הלוקח. סמ"ע [סק"ח]: **בא.** ומשתעבד. טעמו, כיון דאמרו בגמרא דאע"ג דכל ערבות אסמכתא הוא, מ"מ משתעבד נשעת מתן מעות אפילו בלא קנין משום דגמר ומשתעבד נפשיה, מו לא חילקו בין אסמכתא לאסמכתא, וזהו טעם דכל ה"י ש אומרים דמייתי הרמ"א אחר זה, שם [פס"ט סק"ט]: **סעיף י' ב.** קבלן. עיין בתשובת רשד"ם סימן קט"ו קע"ה ופ"ה. **בג.** אסמכתא. הטור מסיים בזה ח"ל, ואע"ג דכל ערב הוא אסמכתא, שאני כל ערב דלא חלה שעבודו בדבר אחר, אבל הכא שמה שעבודו בתנאי, לא גמר ומקני, דסמכתא דעמיה שלא יתקיים התנאי ולא ישתעבד ע"כ. שם [פס"ט סק"ט]: **בד.** אם. צ"ל דהכי פירוש, הן שיהיה התנאי באם יהיה כך, הן שהוא באם לא יהיה. אבל קשה שהוא אריכות דברים לנורך, דמה לי אם התנאי הוא באם יהיה או לא. לכן נראה עיקר כמ"ש בטור ז"ל, ואני ערב אם יהיה כך, ואם לא יהיה לא, והשאלה אחי שפיר דה"ל ככל תנאי כפול, עכ"ל הסמ"ע [סק"א]. [והט"ו הסכים לפירוש הראשון, וכתב שגם דברי הטור יש לפרש כן, ע"ש]: **בז.** מעכשיו. עיין לקמן סימן ר"א [בסוף סימן קל"ו] [סמ"ע סק"ב]:

פתחי תשובה

סעיף ט' ו. לשמעון שדה. עיין באר היטב [סק"ב] שכתב, בטור מסיק הטעם משום כ'. ועיין בתשובת בית אפרים חזו"מ סי' ל"ד שהאריך בזה:

בזה כל עת שימצענו, ור"ל בכל עת שירצה הלוקח לבטל המקח, אפילו באין מערער על השדה, יהא זה נריך להחזיר לו מעותיו, דלא אנו רואין דעיקר ערבותו היה שהיו מעותיו בטוחים, לכן חייב כערבות דעלמא, ומשום הכי כתבו הטור והמחבר ואם קנו מידו שישלם לו דמי מכר, ולא דמי השדה כשאר אחריות הלוקח. סמ"ע [סק"ח]: **בא.** ומשתעבד. טעמו, כיון דאמרו בגמרא דאע"ג דכל ערבות אסמכתא הוא, מ"מ משתעבד נשעת מתן מעות אפילו בלא קנין משום דגמר ומשתעבד נפשיה, מו לא חילקו בין אסמכתא לאסמכתא, וזהו טעם דכל ה"י ש אומרים דמייתי הרמ"א אחר זה, שם [פס"ט סק"ט]: **סעיף י' ב.** קבלן. עיין בתשובת רשד"ם סימן קט"ו קע"ה ופ"ה. **בג.** אסמכתא. הטור מסיים בזה ח"ל, ואע"ג דכל ערב הוא אסמכתא, שאני כל ערב דלא חלה שעבודו בדבר אחר, אבל הכא שמה שעבודו בתנאי, לא גמר ומקני, דסמכתא דעמיה שלא יתקיים התנאי ולא ישתעבד ע"כ. שם [פס"ט סק"ט]: **בד.** אם. צ"ל דהכי פירוש, הן שיהיה התנאי באם יהיה כך, הן שהוא באם לא יהיה. אבל קשה שהוא אריכות דברים לנורך, דמה לי אם התנאי הוא באם יהיה או לא. לכן נראה עיקר כמ"ש בטור ז"ל, ואני ערב אם יהיה כך, ואם לא יהיה לא, והשאלה אחי שפיר דה"ל ככל תנאי כפול, עכ"ל הסמ"ע [סק"א]. [והט"ו הסכים לפירוש הראשון, וכתב שגם דברי הטור יש לפרש כן, ע"ש]: **בז.** מעכשיו. עיין לקמן סימן ר"א [בסוף סימן קל"ו] [סמ"ע סק"ב]:

סעיף י"ב יד' וע"ל סימן קכ"ט. עיין בתשובת ר"ש כהן ספר ז' ס' נ"א [קס"ב]: סעיף י"ג הו' וב"ל הבאים אחריו חלקו עליו. ובתשובת י' לב ספר א' כתב סוף כלל י"ב [ס' ע"ד] דמני למימר המוחזק קים לי בהרמב"ם, וכה"ג כתב בתשובת מהרשד"ם [חרי"ם] ס' פ"ב וס' קכ"א וקכ"ד [וקע"ט] [וקע"ז]. וז"ע,

שי"ך בתי"ב
דכל הנכס
ועיין שו"ת
9

כיון *דהבאים אחריו חלקו עליו, וכן נראה מדברי המחבר ושאר אחרונים דלא קי"ל כלל בהרמב"ם נהא. ובסמ"ע כתב בס"ק כ"ה דהמחבר סבירא ליה דאזיל הרמב"ם לטעמיה דס"ל המקנה לחזירו דבר שאין לו קצנה לא משתעבד וכמ"ש לעיל הטור בשמו סימן ס', וממילא החולקים עמו שם חולקים ע"כ דעין זה. ובפרישה כתב דאף החולק שם מודה כאן, כיון דאיכא ב' ריעותות דאסמכתא וערבות דלא קני. ובתשובת ר"י י' לב *ח"א ס' ע"ו כתב שאפילו נשבע *הערב על זה אינו צריך לקיים מכה השנועה, דנעשות נשבע דהיה סבור דמשתעבד, ע"ש [קס"ב]. ועיין לעיל סימן ע"ג בסמ"ע (כו') *ס"ק (כ"ו) [נכ"ח, ובש"ך סקב"ג וסק"ל]. ונראה לפע"ד עיקר כה"כ [סעיף ט"ז] וכן מוכח להדיא בתשובת מהר"י י' לב ספר א' כלל י"ב, וכן דעת הרב המגיד [פכ"ה ממלוה הי"ג] שזה תליא במחלוקת דלעיל סימן ס', ופסק כאן כהמחבר. והראש"ד [שם] שעשה פשרה כנר השיג המ"מ עליו, ע"ש:

מכת"י
בד"ה: שער
בבאב"מ: על
זה שער
תוקן ע"פ
כתי"י

ע"פ כתי"י
וה"ק הגיהה:
[בסעיף ד-ח]
ראת ש"נ 8

יא "ראובן קנה שדה משמעון וכתב לו שטר ואמר לו שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היתה שם נתערב לוי בשבילו שלכשתבוא שתעשה שטר עליה וכשבאה לא רצתה ותבע ראובן לערב שיכתוב לו הוא שטר על נכסיו והערב טוען שאינו חייב אלא יחזיר לו מעותיו ^{בג"ה} הדין עם הערב.

יב ^{כ"מ} מי שאמר לחבירו הלווה ואני ערב לגופו של לווה *לא ערב לעצמו של *ממון אלא כל זמן שתמצא אביאנו לך וכן אם אמר ליה אחר שהלווה ותבעו הניחחו וכל זמן שתתבענו אביאנו לך וקנו מידו על כך אפילו התנה ואמר אם לא אביאנו או שמת או שברח אהיה חייב לשלם הרי זה אסמכתא ולא נשתעבד. ^{כ"ה} וי"א דאין בערבות משום אסמכתא ^{כ"ה} ועיין לעיל סימן קכ"ט סעיף ח'.

יג מי שלא פירש קצב הדבר שערב כגון שאמר לו כל מה שתתן לו תן לו ואני ערב או מכור לו ואני ערב או הלווה ואני ערב *להרמב"ם אין זה הערב חייב כלום ^{כ"ה} וכל הבאים אחריו ^{כ"ה} חלקו עליו והכי נקיטין.

צינים ומקורות (כ) טור סעיף ט"ו בשם הרמב"ם פכ"ה ממלוה הי"ד. (ח) טור שם בשם הראש"ד שם. (ט) טור סעיף ט"ו בשם הראש"ד פכ"ה ממלוה הי"ג. ד"מ ט"ו.
(ז) כ"ה בד"ר וכו' ברמב"ם, ממזהירות רמ"א שליח ואילך: ולא וכו' בטור. (ח) בד"ר: לעצמו של זמן. ונתקן ממזהירות הרמ"א, וכן הגיה בערך לחם. (ט) במזהירות הש"ך: והבאים אחריו. וראה ש"ך סקט"ו.

המחבר

ערך לחם

סעיף י"ב. לעצמו ש"ל מסון. שם בסופו. ואם התנה במעכשיו לשלם אם לא יביאנו הרי זה חייב. אם ערב אותו לזמן קצוב שאם לא יביאנו תוך

מורי ורבי

סעיף י"ג. אין זה הערב חייב כלום. בדברי רבינו (הטור סעיף ט"ז) לשון הראש"ד [פכ"ה ממלוה הי"ג], א"כ לא ברב ולא במעט, פירוש דבריו, ודאי לא נשתעבד יותר מכדי הרבה ולא במעט, וי"ל עכ"פ לא ישתעבד לו יותר ממה שיש לו, וה"ה נמי לא פחות מהצורך לו עכשיו, וא"ל למה לא

ביאור הגר"א

סעיף י"א כו. ראובן. עיין נאה"ג [אות פ']: סעיף י"ב כה. מי שאמר כו'. וי"א כו'. כנ"ל [סעיף ט' י']: סעיף י"ג כו. מי שלא פירש כו' וכל הבאים. עיין לעיל סימן ס' סעיף ז':

הטור [פכ"ה ממלוה] בשם יש מן הגאונים שהורה כן ושלח דעתו נועה. ק. שם [בסוף] בשם הראש"ד בהשגתו [שם], וכ"כ ה"ה שם בשם הרבה מן הגאונים וז"ל כדעת הראשון [שהביא הרמב"ם שהוא חייב לשלם], עד שיש מי שכתב אם הביאו ערב שנה בין השמשות ובמנצלי שנה נרת, לא נפטר הערב בך, והביא בזה תשובת רב נחמן גאון ורב נחמן והאריך עוד בזה וכתב שהשינו הראש"ד. וסיים, ונעיקר הדין אינו כדאי להכריע. סעיף י"ג ר. שם [ברמב"ם פכ"ה ממלוה] דין י"ג כתב שגילה לו כן. וביאר שם, שכיון שאינו יודע הדבר ששיעבד עצמו, לא סמכה דעתו ולא שיעבד עצמו. ש. מבואר בנ"ש לעיל סימן ס' סעיף ז'.

באר היטב

סעיף י"ב כו. ס"ח. בהג"ה שם, מי ששאל ספק מחזירו כו'. ונראה פשוט דאף מאן דס"ל התם להערב חייב, יכול להיות דס"ל בזה אסמכתא דהכא פטור, והיינו טעמא, דשם אינו אלא כאסמכתא דקדם ערבות בלי תנאי, דלמירין אגב דהימניה משעבד נפשיה, ולא אחי שם אלא לימר דלא הו' בכלל מה שאמר דנכל מקום דפטור הלוה גם

חידושי רעק"א

סעיף י"ג. והכי נקטינן. כ"כ, בתשובת אה"י יעקב להגאון ר' יעקב משפוט כח דמ"מ אף בשעת מתן מעות בעין קני מידו:

בד"ר: אינו חייב לשלם ואות הבית בפעו"א, ומקומו כאן כ"כ הפולחן הסהוד והיד אפרים.

סעיף ב' ב' (א) אינה חייבת לשלם. כתב בסמ"ע ס"ק ד', מיהו נראה דגם לפי מה שמיקנו דמשום תקנת השוק לא יגבה המלוה מלווקה מטלטלי המשועבדים לו אגב קרקע, היינו דוקא מלווקה, אבל מיוורש גובה, ולנצל לא עשאוהו כלוקח במקום דאיכא פסידא לאחריו כו', עכ"ל. וכן עיקר, כדאיכא בש"ס סוף פרק יש נוטלין [ב"ב קל"ט ע"ב] דנצל שויהו יורש במקום פסידא לאחריו. וטעמא דמ"ד דמלוה על פה אינו גובה כאן, משום דאינו דאפסידא אנפשיה דלא הו"ל לאחפי בלא שטרא לאיתמא דקיימא לאנסובי. ומה שכתב דכל ממ"ש מור"ם לעיל סוף סימן קי"ז כו', ר"ל דסבירא ליה למור"ם דעשאוהו כלוקח אף במקום פסידא לאחריו. והיה לו לכתוב אבל ממה שכתבו הטור והמחבר ומור"ם כו', דגם מדברי הטור והמחבר שם משמע קו, והוא מדברי בעל התרומות [שער מ"ג ת"ד ס"ה]. אבל כבר שדימי שם נגדא בדבריהם ע"ש [סק"ו], וגם אפילו לא שעבד ליה מטלטלי אגב קרקע דפשיטא ליה לסמ"ע וכן להב"ם [סעיף ג'] דלית גובה מהכבד, ולדידי ז"ע דנראה דגובה כיון דמדינא בעל יורש הוא, אלא מטעם דלא איבעיא ליה לאחפי בלא שטרא אמרינן אינו דאפסידא אנפשיה, וכיון דאחפי בשטרא אף שלא שעבד מטלטלין אגב קרקע גובה, ומכ"ש לפי מה שכתבתי לעיל סוף סימן קי"ז [שם] בשם ר"מ יפה [לבוש אה"ע סימן צ"א סעיף ד'] והגהת פרישה [נאה"ע סימן צ"א אות י"ג] דהיינו טעמא דכלל שטר אינו גובה דהכבד יכול לטעון פרעתי, וכמנחי שם שכן משמע במשנה רש"א [ורמז'] [המיוחסות לרמב"ן ס"י ג' ד' דבריהם, אס כן פשיטא דשטר גובה ממטלטלי אפילו לא שעבד אגב קרקע. מיהו כל זה כשהמטלטלין אינם בעין, אבל אם הם בעין גובה מהם אפילו במלוה על פה, דלא גרע מלוה דלא המעות בעין גובה מהם, הכא נמי כיון *שקודם שנשאל היה שעבדו על המטלטלין והרי הם בעין, גובה מהם דוק*: **סעיף ג' ב' שנים שערבו.** עיין במשנה ר"ש בהן ספר ב' סימן י"ז ובמשנה מהרש"ם [חור"ם ס"י פ"ט קס"ב]:

סעיף ב' ב' (א) אינה חייבת לשלם כו'. והכלל, דהנצל ממשנז בנכסי אשמו כלוקח לענין זה, ומשום הכי חוב שעליה שבעל פה אינו טורף ממנו, שהוא משועבדים שלה, *ששטר טורף מהן, וממילא נלמד דאפילו ערבות והלוה ששטר אינו גובה מהכבד אלא מהקרקע שהכניסה לו, או כשעבדה להמלוה מטלטלי אגב קרקע לדינא דגמרא וכדין לוקח, ועיין לעיל סימן ס' [סעיף א'] ובסימן קי"ג [סעיף א']. מיהו נראה דגם לפי מה שמיקנו דמשום תקנת השוק לא יגבה המלוה מהלוקח מטלטלי המשועבדים לו אגב קרקע, היינו דוקא מלווקה, אבל מיוורש גובה, ולנצל לא עשאוהו כלוקח במקום דאיכא פסידא לאחריו שיש צידו שטר חוב, כי הא דליח פסידא למלוה, וכמו שכתבתי לעיל בסימן ק"ב [סקב"ח] ע"ש. אבל ממה שכתב מור"ם לעיל סוף סימן קי"ז בהג"ה משמע דגם לענין זה עשאוהו כלוקח, ועיין דרישה [פרישה סעיף ג']:

דנראה דגובה כיון דמדינא בעל יורש הוא, אלא מטעם דלא איבעיא ליה לאחפי בלא שטרא אמרינן אינו דאפסידא אנפשיה, וכיון דאחפי בשטרא אף שלא שעבד מטלטלין אגב קרקע גובה, ומכ"ש לפי מה שכתבתי לעיל סוף סימן קי"ז [שם] בשם ר"מ יפה [לבוש אה"ע סימן צ"א סעיף ד'] והגהת פרישה [נאה"ע סימן צ"א אות י"ג] דהיינו טעמא דכלל שטר אינו גובה דהכבד יכול לטעון פרעתי, וכמנחי שם שכן משמע במשנה רש"א [ורמז'] [המיוחסות לרמב"ן ס"י ג' ד' דבריהם, אס כן פשיטא דשטר גובה ממטלטלי אפילו לא שעבד אגב קרקע. מיהו כל זה כשהמטלטלין אינם בעין, אבל אם הם בעין גובה מהם אפילו במלוה על פה, דלא גרע מלוה דלא המעות בעין גובה מהם, הכא נמי כיון *שקודם שנשאל היה שעבדו על המטלטלין והרי הם בעין, גובה מהם דוק*: **סעיף ג' ב' שנים שערבו.** עיין במשנה ר"ש בהן ספר ב' סימן י"ז ובמשנה מהרש"ם [חור"ם ס"י פ"ט קס"ב]:

ערך לחם

ואין לשמטון מה לפרוע, כן נ"ל, ועיין סימן ע"ז דין א' [ובעור לחם שם]. חזו הערבים שלשה ופרע אחד מהם, חזר ונפרע השני שלישים מאיות מהשני ערבים הנשארים לסברא ראשונה שבסעיף ג', ולסברא שניה גובה מזה שליש ומה שליש, ואם אין לאחד גובה השני שלישים מן השני, והרדב"ז יל פסק בסברא ראשונה, [חור"ם ס"י ב' אלפים נ"ב].

באר הגולה

סעיף ג' ד. רמ"ם שם פכ"ה [מחלוקת] דין י'. ומבואר במ"ש בסימן ע"ז סעיף ג'.

סופו. נתבאר בסימן * ע"ז [סעיף ג']:

ביאור הגר"א

ג. ואם ערבה בשטר כו'. דמ"מ אין לוקח בין יורש גובה ממנו: (ליקוט) ואם ערבה כו'. כמ"ש שם [ב"ב קל"ט ע"א] דילמא, ועיין רש"ם שם ד"ה ומקשינן כו', ופשוט הוא. ועמ"ש (ע"כ): **סעיף ג' ד. שנים כו' עד**

כ"ה בבב"א, וכן הציג הרמ"א

פתחי תשובה

סימן קלב סעיף ב' א. ואם ערבה בשטר. עיין באר היטב [סק"ג] עד ח"ל הש"ך, ולדידי צ"ע כו' וכיון דאחפי בשטרא אף שלא שעבד מטלטלי אגב קרקע גובה. ועיין בספר חידושי רע"ק איגר ז"ל [דריח] בסוף הספר בליקוטים מסכת ב"ב קל"ט ע"ב שכתב עליו, ולענ"ד דברי הסמ"ע נכונים דדוקא בשעבד מטלטלי אגב קרקע גובה אבל בלא שיעבד לא, והיינו דהא דאמרינן במקום פסידא לאחריו לא הוי הבעל לוקח, וזה היכא שאם היה יורש היה חייב מדינא, משום הכי הוי פסידא דאחריני במה (שנתרצה) (שנרצה) לרדנו כלוקח, אבל היכא דמדינא דהש"ס גם אם הוא יורש לא מחייב רק מתקנה, בזה יש לומר דבעל דהוי כלוקח לא נכנס בכלל התקנה, ודומה לזה כתבו תוספות [ב"ם ל"ה ע"א ר"ה לוקח] לענין שומא הדרא כו', ואם כן דברי הסמ"ע נכונים, והיינו דבלא אגב אינו גובה דדיינינן לבעל כלוקח, ולא שייך דהוי פסידא דאחריני, דהרי אם היה יורש ג"כ אינו גובה דמטלטלי לא משעבדי מדינא דהש"ס רק בחר תקנת הגאונים כו'. אבל באגב הוי איפכא, דמדינא גובה אף מלקוחות, רק מפני תקנת השוק תקנת הגאונים דלא ליגבי, בזה י"ל איפכא דהבעל הוי כיוורש ולא שייך מפני פסידא דבעל שרייה כלוקח, דהרי אף אם הוא לוקח, מדינא גובה ממנו, רק מתקנה אינו גובה, ולזה י"ל דבעל לא נכנס בכלל תקנה דהוי יורש. ובה מיושבת גם קושיית הסמ"ע מסוף סימן קי"ב כו'. אולם יש לדון במטלטלי בלא אגב רק באפותיקי כו', ע"ש עוד. ומ"ש הבאר היטב עוד בשם הש"ך מיהו כל זה כשהמטלטלין אינם בעין, אבל אם הם בעין גובה מהם אפילו במלוה על פה דלא גרע מלוה כו'. עיין בחידושי רע"ק שם שכתב שדברים תמוהים הן, דהרדב"ו ברור להמעין ברמב"ם, דמקור הדין בהלואה בעין הוא ברמב"ם פכ"ו מהלכות מלוה [נה"כ] ומדרכי פרק יש נוטלין [ב"ב ס"י הקצ"ח], ומבואר שם דדוקא בגוף מעות הלואה דיש שייכות בזה למלוה, וגם בזה כתב הנמק"י ס"פ יש נוטלין [ס"ה ע"א מדפי הרי"ף] ובהרב המגיד שם [נה"כ] לחלוק, דמ"מ כיון שנטלה להוציאם הוי כשאר

באר היטב

סעיף ב' ב' ג. בשטר. הכלל, דנצל בנכסי אשמו מחשב כלוקח לענין זה, ומש"ה חוב שעליה שבעל פה אינו טורף ממנו, וששטר טורף, וממילא נלמד דאפילו ערבות והלוהאן ששטר אינו גובה אלא מהקרקע שהכניסה לו, או כשעבדה להמלוה מטלטלי אגב קרקע לדינא דש"ס, ועיין לעיל סימן ס' ובסימן קי"ג [סעיף א']. מיהו נראה דגם לפי מה שמיקנו דמשום תקנת השוק לא יגבה המלוה מהלוקח מטלטלי המשועבדים לו אגב קרקע, היינו דוקא מלווקה, אבל מיוורש גובה, והכא דליח פסידא למלוה לא עשאוהו כלוקח, ומכ"ש בסימן קי"ג ע"ש. אבל ממ"ש הרמ"א בסוף סימן קי"ז משמע דגם לענין זה עשאוהו כלוקח, עכ"ל הסמ"ע [סק"ד]. [עין מ"ש סימן קי"ד ס"ק ב' ע"ש]. ח"ל הש"ך [סק"ב], ולדידי צ"ע כיון דמדינא בעל יורש הוא, אלא מטעם דלא איבעיא ליה לאחפי בלא שטרא אמרינן אינו דאפסידא אנפשיה, וכיון דאחפי בשטרא אף שלא שעבד מטלטלי אגב קרקע גובה. מיהו כל זה כשהמטלטלין אינם בעין, אבל אם הם בעין גובה מהם אפילו במלוה על פה, דלא גרע מלוה דלא המעות בעין גובה מהם, הכא נמי כיון *שקודם שנשאל היה שעבדו על המטלטלין והרי הם בעין, גובה מהם דוק*: **סעיף ג' ד. שנים שערבו.** ונשים שזו מאחד כתב צ"י בשם (הרמב"ם) [הרמב"ן] דלר"ן לגנות מכל אחד האל, וכמ"ש המחבר בריש סימן ע"ז, ושם ביארתי הטעם ע"ש, עכ"ל הסמ"ע [סק"ה]. ועיין במשנה רש"ך ספר ב' ס"י י"ז ובמשנה מהרש"ם סימן פ"ט. [ש"ך סק"ג]:

חידושי רע"ק"א

סימן קלב ש"ך ס"ק ב'. דלא גרע מלוה. נ"ב, והוא דעת הרמב"ם [ב"ב ס"י תשעה ח"ב] ורבי יוחנן [נתיב ב"ב ח"ו] ומדמי [ב"ב ס"י תשעה] הוכח כהנא אה"ע סימן צ"א סעיף ד', ומ"מ לא הכניח הדמיון, דהם המעות שקבלה כהנא מהמלוה עדיין בעין, בזה אמרינן דליח אס"ה כהנא ואלו מעולם לא ילאו מרשות המלוה ושליו הוא נוטל, משא"כ הכא דהמטלטלין שלה שהכניסה הם בעין, וזה כהנא הבעל והוי לוקח ואין הכע"ה גובה ממנו:

סימן קלב ש"ך ס"ק ב'. דלא גרע מלוה. נ"ב, והוא דעת הרמב"ם [ב"ב ס"י תשעה ח"ב] ורבי יוחנן [נתיב ב"ב ח"ו] ומדמי [ב"ב ס"י תשעה] הוכח כהנא אה"ע סימן צ"א סעיף ד', ומ"מ לא הכניח הדמיון, דהם המעות שקבלה כהנא מהמלוה עדיין בעין, בזה אמרינן דליח אס"ה כהנא ואלו מעולם לא ילאו מרשות המלוה ושליו הוא נוטל, משא"כ הכא דהמטלטלין שלה שהכניסה הם בעין, וזה כהנא הבעל והוי לוקח ואין הכע"ה גובה ממנו:

סעיף ג' הן יפרע מאיזה מהם שירצה. ונשנים שליו מאחד כח

כ"י [סעיף ד'] נשם (*הרמב"ם) [הרמב"ם] המוכר בצינים אות ג' [לרץ לגבות

מכל אחד החצי וכמ"ש המחבר לעיל ריש סימן ע"ו [סעיף א'], וס' [סק"ג]

ביארחי הטעם ע"ש: סעיף ד' ו' אע"פ שלא אמר לו ערבני

ושלם. כן נרץ לומר ושלם בלא אלף,

ור"ל אע"פ שבער דעלמא שפרע חוב

הלוה סבירא ליה להרמב"ם [פכ"ו]

ממלוה ה"ן דלית חזר על הלוה עד

שיאמר לו הלוה מתחילה ערבני ושלם

בעצרי, וכמ"ש הטור והמחבר בשמו

בסימן ק"ל סעיף ב' [ואפילו להחולקים

שם וסבירא להו כיון דלאמר ליה ערבני

אין נרץ לומר ליה לשלם, הכא דלא

אמר הערב השני ערבני אלא הלוה

פייסו להכנס ערב עצור, הוה אמינא

דמודה דלרץ לומר ושלם, קמ"ל

דלדרכה דאפילו להרמב"ם אין נרץ

לומר כאן ערבני ושלם, והטעם, כיון

דיכול המלוה להפרע מאיזה שירצה

הו"ל כאמר לו ערבני וירד המלוה עם

הלוה לדון ונשבע שאין לו, שאז אף אם

פורע הערב מעצמו חייב הלוה לחזור

ולשלם לו, ה"נ דכוותה, וכדן קבלן

שכתב המחבר שם בסימן ק"ל סעיף ב' ע"ש:

קל"ב [סעיף ה'] דאם פרע אחד מהעצבים כל החוב למלוה, זה חזר ותוצע מחצירו את חלקו, נראה דקאי אשני ערבים לדעת הרמב"ם [המובא בצינים

אות ג'] שאלם יכול ליפרע משניהם לא יפרע מאחד מהם אלא מחצה, [ומ"ש] *ומש"ה] כיון שפרע זה כל החוב שלא היה יכול המלוה ליפרע מן האחד

שהיה חייב לפרוע מחצה, חייב זה השני לפרוע לו חלקו, אבל היכא שהיה יכול ליפרע מכל אחד מהם הכל מתחילה כי הכא, כשנפרע מאחד מהם אינו

יכול לחזור זה לתוצע מחצירו חלקו, שלא פרע בעדו שום דבר כו', וכ"ש בנידון זה שמחל יודא כו', ע"ש שהאריך. *ואין דבריו נראין לפע"ד, דלדרכה

איפכא מסתברא כשחצירו היה מחויב לשלם כל החוב א"כ יכול לחזור ולגבות מהערב השני חלקו, אבל כשלא היה מחויב לשלם הכל היו כפורע חובו

שלא מדעתו לתאן דס"ל שרץ לומר ערבני ושלם, וכ"כ הבעל התרומות שער מ"ד ח"ב להדיא בנידון זה [ממ"ש] *ומש"ה] דכיון שהמלוה יכול לתוצע

הכל מאחד מהן [מ] שירצה, על דעת כן נכנסו שיהיו נשימוץ בפסידתן וכל פרעון, ויכול לתוצע המחצה ממנו. וכן הוא להדיא בסמ"ע סימן זה [סק"ו]

שכתב ח"ל, דאפילו להרמב"ם אין נרץ לומר כאן ערבני ושלם, והטעם, דכיון דיכול המלוה להפרע מאיזה מהם שירצה הו"ל כאמר ליה ערבני וירד

המלוה עם הלוה לדון, שאז אף אם פרע הערב מעצמו חייב הלוה לחזור ולשלם לו, ה"נ דכוותה, וכדן קבלן שכתב המחבר בסימן ק"ל סעיף ב',

עכ"ל. והכי מוכח מדברי הטור והמחבר שכתבו כאן בשם דחזר ותוצע מחצירו חלקו, והטור משמע דסבירא ליה כדעת הרמב"ם [המובא בצינים אות

ב'] דיפרע מאיזה מהם שירצה, וכן לעיל סימן ע"ו [סעיף ב', ח"ט] הביא תשובת הרא"ש [כלל ע"ג סי' י"ג] דס"ל כהרמב"ם, וגם המחבר בסעיף ג' וכן לעיל סימן ע"ו

ס"ק י"א על מ"ש המחבר סברת הרמב"ם דשנים שערבו (*לא) יפרע מאיזה מהם שירצה, פירוש אפילו יש גם להשני לפרוע החצי לא

העריכו רבותיו להמלוה לגבות מכל אחד החצי אלא יגבה כולו ממי שירצה, וזה שפרע יחזור ויגבה החצי מהשני, עכ"ל. וכ"כ הבי"ח בפשיטות לעיל

סימן ע"ו סעיף ד', ומשמע שם מדבריו בפשיטות שגם דעת הטור כן. גם מ"ש המבי"ט וכל שכן בנידון זה שמחל יודא כו', לאו מילתא וכמ"ש לעיל

סימן ע"ו ס"ק ט"ו דכסה"ג אף שמחל לאחד לא מחל לחצירו, ותו ד"ל דנאי דמחל גם לחצירו היינו שהוא לא יתבע חצירו, אבל הערב יכול לחזור

ולגבות מהשני. גם יתר הדברים שכתבנו מב"ט שם אינם ישרים. לכן נראה דבנידון זה, ששמעון יכול לתוצע מראובן חלקו, כן נ"ל. עיין עוד

בתשובת מב"ט (ח"ב) [ח"א] סי' ר"כ באריכות [קש"כ]:

ערך לחם

שם בסופו. עיין סימן ע"ו [בערך לחם] על דין ח'. סעיף ד' בסופו. שכל מנת כן נשתתפו בערבות. [בדק הבית סעיף ה' בשם בעל התרומות שער מ"ד ח"א סי' י"א].

באר הגולה

ערבים וכו', ואם אמר ממי שארצה וכו', זה דעת הרמב"ם ז"ל [ב"ס ד"ד

ע"ב ד"ה שותפין, ובבעל התרומות שער מ"ד ח"א סי' ג', וכ"כ הטור [שם]

בשמו, אבל הרשב"א [ב"ס שם ד"ה שותפין] הקדים לדברי רבינו וחילק בין שני

ערבים לשנים שליו. סעיף ד' ו. טור שם [סעיף ה']:

פתחי תשובה

מטלטלין, אבל במטלטלין שלה שהכניסה פשיטא דהוי כלוקח, וכ"כ

בהרשב"ם שם [קל"ט ע"א] ועמדה ונשאת והכניסה לו נכסי מילוג כו',

ודברי הש"ך צריכין עיין, ע"ש. גם בתומים [סק"א] השיג על הש"ך בזה

והסכים עמו בנתיבות המשפט [משה"א סק"א]. גם בספר בית מאיר

לאה"ע סימן צ"א סעיף ד' [בהג"ה] תמה על הש"ך בזה ע"ש. ועיין עוד

בב"ש באה"ע שם [סק"י] ובשו"ת שבסוף ספר מנחת יעקב סי' ב' ובספר

בית מאיר שם עוד מענין זה:

תשובת המבי"ט דין ג' אנשים שקנו סחורה יחד וכתבו שט"ם על עמלם ועשו ערבים קבלנים זה לזה, ונהגו זמן פרעון מחל המוכר לאחד מהם את הערבות שנתחייב בעד

חצירו, אף שיפרע לו חלקו הנגיע עליו כו', ע"ש באריכות מה שהעלה בזה לדעת:

סימן ע"ו
ר"ב כתב
כ' בשם
ב"ס ע"ש

ר"פ שולחן
סחור ויד
אפרים

מסכתות
קניסברג

וסגר ע"פ
מן הסתור
ומשה"א
ג' ואצ"ל
ד"ה וכו'
סחור שם

סעיף ה' ו' כשיפרע המלוה. עיין בסמ"ע ס"ק ו' שכתב דר"ל דהמלוה יודיעו לערב על איזה חוב קיבל כו'. אבל הלשון דעל איזה מהם פורע לא משמע כן, אלא נראה שהמלוה אינו חושש בשביל מי יפרע, וקמשמע לן דהערב יודיע למלוה בשביל מי פורע, דאם לא כן אינו יכול לחזור על שום אחד מהן, דכל חד מני למידיחי אאידך, וקמ"ל דסגי בהודעת הערב למלוה, כן נ"ל:

המלוה יודיעו בשביל איזה מהם הוא פורע כדי שיחזור עליו*.

ו' שנים שנכנסו ערבים ופטר המלוה את אחד מהם ייש אומרים ה"שיכול המלוה לתבוע כל הממון מהערב השני ועיין בסימן ע"ז.

ציונים ומקורות ד' עור סעיף ה' בשם הרמב"ם פכ"ה ממלוה הי"א. ה' עור סעיף ו' בשם הגאונים.

סעיף ה' ו' כשיפרע המלוה יודיעו כו'. כ"כ בטור [סעיף ה'] המלוה בה"א, וברמב"ם [פכ"ה ממלוה הי"א] כתב למלוה בלמ"ד, וכ"כ המחבר לעיל בסימן ע"ז סעיף ג', ואיך שיהיה הוכחתי בפרישה ודרישה [סעיף ה'] דרלונו לומר דהמלוה יודיעו להערב על איזה חוב קיבל ממנו מעות כדי שיחזור הערב על אותו הלוה לגבות ממנו, כי הכריזה ביד המלוה לומר על חוב זה קיבלתי המעות כמ"ש הטור והמחבר לעיל בסימן פ"ג סעיף (ג') [ב'] ע"ש ודוק, ועיין דרישה מ"ש עוד מזה: סעיף ו' הן שיכול המלוה לתבוע כל הממון מהערב השני. וכ"כ המחבר בסימן ע"ז סעיף ח', והטעם, דקמ"ל כהרמב"ם [והמובא בציונים אות ב'] דיכול לגבות מתחילה כל החוב מאיזה שירצה, ונמצא דאף אם לא מחל לו היה גובה כל החוב מזה כשרצה וק"ל. אבל בשני לוין שלו ממלוה אחד ופטר המלוה אחד מהן, פסק המחבר שם בסימן ע"ז סעיף ו' דגובה חצי החוב השני מחזירו, דהמחבר לטעמיה דסבירא ליה דאף אם לא מחל לו לא היה יכול לגבות המלוה מאיזה מהן שירצה הכל כמ"ש שם בריש סימן ע"ז, ואף לדעת הרא"ש [שבועות פ"ה ס"ב] ובתשובה כלל ע"ג ס"י י"ג] דקמ"ל דבשני לוין יכול לגבות מאיזה שירצה הכל, מכל מקום כשמחל לאחד מהן לא אמרינן דיגבה מהשני הכל כמ"ש בערבות כאן, דשאי הכא דנשאר כל החוב על הלוה, וכן חילק הטור שם [סעיף ט'] בשם הרא"ש, וגם כאן [סעיף ו'] כתב ו"ל, ונשאר עליו ועל הלוה, ע"ש ודוק:

ערך לחם

סעיף ו' בסופו. כלל החוב שיש עליו ערב תוך שטר שכתב אח"כ, לא בשביל זה נפטר הערב. רדב"ז ד"ל ס"י אלה תשצ"ב [בבתי, ולפינו ח"א ס"י כפ"ד], ועיין רשד"ם ד"ל [חור"ן ס"י פ"ו].

מורי ורבי

סימן קלב סעיף ה'. כשיפרע המלוה כו'. ברמב"ם [פכ"ה ממלוה הי"א] כתוב כשיפרע למלוה, ו"ל הערב בשעה שהוא פורע למלוה יודיעהו על איזה מהלווים פורע, כדי שיהיה אותו הלוה מחויב לפרוע לו ולא יוכל

באר הגולה

סעיף ה' ו' שם [בטור] סעיף ה' בשם הרמב"ם שם [פכ"ה ממלוה] דין י"א, וכתב ה"ה זה דבר פשוט ולא מלאמי מבוחר. סעיף ו' ח. טור סעיף ו'

באר היטב

סעיף ה' ו' המלוה. כ"כ בטור המלוה, וברמב"ם כתב למלוה, וכ"כ המחבר בסימן ע"ז סעיף ג', ואיך שיהיה ר"ל המלוה יודיע להערב על איזה חוב קיבל ממנו המעות כדי שיחזור הערב על אותו הלוה לגבות ממנו, שהכריזה ביד המלוה לומר על חוב זה קבלתי כמ"ש הטור והמחבר בסימן פ"ג סעיף ג' עיין שם, עכ"ל הסמ"ע [סק"ו]. ח"ל הש"ך [סק"ו], אבל הלשון דעל איזה מהם פורע לא משמע כן, אלא נראה שהמלוה אינו חושש בשביל מי יפרע, וקמ"ל דהערב יודיע למלוה בשביל מי פורע, דאל"כ אינו יכול

חידושי רעק"א

סמ"ע ס"ק ד'. על חוב זה קבלתי. נ"ב, עיין כנה"ג לעיל סימן נ"ח בטור אות ב'.

הדפסה ברזולוציות מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן ההכנה

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - כד חו"מ ה' (צז - קלב) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס': 329 הודפס

ש"ך כ"ז י
עיין בספר
אגרות א"י
פ"ז ע"א
[קשיב]